

Stichting voor Bodemkartering
WAGENINGEN

Directeur: Dr.Ir. F.W.G. Pijls

rapport no. 455^{II}
K13

DE BODEMGESTELDHEID VAN WESTELIJK ZEEUWS-VLAANDEREN
Deel II (kaartbeschrijving)

Rapporteur: I. Ovaa
m.m.v. Dr.Ir. K. van der Meer
Ir. G.G.L. Steur
J. de Buck
M.A. Bazon

Wageningen, januari 1957.

INHOUD

- I. Inleiding
 - II. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwlandgronden
 - III. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwlandgronden
op Oud- en/of Middellandgronden
 - IV. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Oudlandgronden
 - V. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwland- op -
dekzandgronden
 - VI. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit pleistocene zand-
gronden
- Literatuur

Bijlage 1 Kaart, aangevende de nummering, volgens de kaartbeschrijving
en de oppervlakte van de polders, schaal 1 : 50.000.

I. INLEIDING

In dit deel van het rapport zijn de beschrijvingen van de verschillende polders ondergebracht. De overige gegevens betreffende de bodemgesteldheid van westelijk Zeeuws-Vlaanderen zijn vermeld in deel I (rapport 455^I) en de bijbehorende bijlagen.

Bij de kaartbeschrijving zijn de polders ingedeeld in:

- a. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwlandgronden (hoofdstuk II).
- b. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwlandgronden op Oud- en/of Middellandgronden (hoofdstuk III)
- c. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Oudlandgronden (hoofdstuk IV)
- d. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit Nieuwland op dekzandgronden (hoofdstuk V)
- e. Polders, geheel of hoofdzakelijk bestaande uit pleistocene zandgronden (hoofdstuk VI).

Bij de beschrijving diene men zich te realiseren, dat deze stamt uit de tijd, voorafgaande aan de inpoldering van de Braakman.

De nummering, die voor de poldernaam staat, is opgenomen op bijlage I, evenals de jaartallen van bedijking en de oppervlakte. Deze laatste is conform de opgave van Van Empel en Pieters (1935).

De spelling van de poldernamen is conform de beschrijving van de Provincie Zeeland behorende bij de Waterstaatskaart (1938).

II. POLDERS, GEHEEL OF HOOFDZAKELIJK BESTAANDE UIT NIEUWLANDGRONDEN

1. Thomaespolder

Deze calamiteuze polder is bedijkt in 1845, en genoemd naar de bedijkers, de fam. Thomaes.

De ligging van deze polder is hoog (grotendeels van 1.60 - 2.00 m + N.A.P.). De profielopbouw is ongunstig (plaatgronden). Ondanks het sterk zandige karaktergepaard gaande met een hoge ligging, staat deze polder als behoorlijk productief bekend. Uitgezonderd de hoogste plekjes met een zeer slecht profiel, komt geen duidelijk waarneembare verdroging voor. Als gevolg van kwel en de opstuwende kracht van het buitenwater, blijft het grondwater ook tijdens het groeiseizoen op voldoende hoog niveau.

De verzilting neemt ondanks vrij sterke kwel nog geen ernstige vormen aan. Wel heeft door de vrij natte ligging de structuur van de bovengrond enigermate te lijden. Dit heeft tot gevolg dat structuurgevoelige gewassen, in het bijzonder vlas, minder goed tot ontwikkeling komen.

2. Paulinapolder

Deze polder is eveneens in 1845 door de fam. Thomaes bedijkt. Hij is evenals de voorgaande een karakteristieke plaatgrondpolder. Langs de buitenrand is de grondwaterstand voldoende hoog voor een optimale productie. In de omgeving van het Paviljoen ligt het zomerpeil reeds iets lager, hetgeen bij het terplaatse zeer slechte profiel jaarlijks een meer of minder ernstige verdroging van de gewassen tengevolge heeft. Voor de teelt van suikerbieten is deze grond vrijwel ongeschikt. De ligging is hoog, n.l. 1.60 - 2.00 meter + N.A.P. met een iets lagere ligging in de o. en z.w. hoek en n.zijde van de polder.

3. Beukelspolder

Deze in 1804 bedijkte polder is genoemd naar Willem Beukelszoon van Biervliet.

Vrijwel de gehele polder ligt tussen 1.20 - 1.60 meter + N.A.P. met wat hogere plekjes in het n. en iets lagere in het midden en z.w. van de polder.

Volgens overlevering heeft de grote kreek vanaf de Paulinapolder naar Biervliet eertijds dienst gedaan als vaarwater. De grotendeels langs de kreken gevormde schorgronden, zijn ontstaan door opvulling van grote stroomgeulen tussen een zandplatencomplex. De plaatgronden liggen overwegend iets hoger dan de schorgronden. Ondanks de nog matig hoge grondwaterstand treedt bij de diepe plaatgronden reeds veelvuldig verdroging op. In de z.w. hoek van de polder ligt nog een fraaie schapenstalle.

4. Elizabethpolder (Biervliet)

Deze polder, bedijkt in 1866, is genoemd naar Elizabeth van Remoortel, echtgenote van Jacobus Thomaes, één van de bedijkers.

De polder ligt grotendeels tussen 1.20 - 1.60 meter + N.A.P.. De polder vertoont een sterk afwisselend patroon van schor-, plaat- en onderbroken schorgronden. Vooral in de omgeving van sommige kreken is de samenstelling zeer gevarieerd, hetgeen met een zeer grillige verdroging gepaard gaat. Daar het niet mogelijk was bij de gebruikte schaal alle verschillen op kaart te brengen, geeft het kaartbeeld slechts een globale indruk van de zeer sterk wisselende profielopbouw.

Plaatselijk voornamelijk in het w. deel van de polder, komen gestoorde profielen voor. Het profiel bestaat hier uit een slibhoudende bovengrond, die via een grof- of middelgrofzandige laag overgaat in een zwaardere ondergrond. Deze gronden zijn als onderbroken schorgronden gekarteerd. Ook in de plaat- en schorgronden was in de profielopbouw vaak dezelfde tendentie waar te nemen, maar de verschillen in zwaarte waren hier te gering om te onderscheiden.

Gezien de profielopbouw kan aangenomen worden, dat door stroomverlegging of uitbreiding van de geulen van de Braakman, dit gedeelte tijdens de vorming opnieuw is aangetast en overspoeld met lichter materiaal.

In de n.w. hoek, waar de zwaarste gronden voorkomen, is de grondwaterstand het hoogst, langs de z.o. rand, waar de gronden zeer zandig zijn, het laagst. Hierdoor zijn deze lichte gronden van inferieure kwaliteit en lijden sterk aan verdroging, welke hier vrijwel jaarlijks voorkomt. De zeer lichte gronden hebben tevens van verstui- ving te lijden.

5. Koninginnepolder

Deze polder is in 1893 bedijkt. De hoogteligging is enigszins wisselend en ligt tussen 1.20 - 2 m + N.A.P.. Er komen vele kreekrelicten voor, welke zich als diepe depressies grillig door het landschap slingeren. Om deze kreekbeddingen in cultuur te brengen is in de laatste decennia het polderpeil dusdanig verlaagd, dat thans vrijwel alle plaatgronden met een ernstig vochttekort te kampen hebben. De ontwatering, welke hier ten koste van de toch reeds weinig vochthoudende plaatgronden is uitgevoerd, heeft als winst enkele perceeltjes weiland in de kreekbeddingen opgeleverd. Als gevolg van het onregelmatig reliëf, van afwisselend diepe kreekbeddingen en hoge oeverwallen en zandplaten, is hier nooit een gunstig polderpeil te verkrijgen, zonder het een of het ander prijs te geven.

De beste oplossing is de polder te egaliseren, waarbij het zand uit de hoge zandkoppen kan dienen om de kreekbeddingen te verhogen.

Hierbij zou als winst geboekt kunnen worden:

1. Vermeerdering van cultuurgrond door het dichten van de kreken met open water.
2. Verhoging van het productievermogen van de moerassige kreekbeddinggronden en droge plaatgronden
3. Mogelijkheid tot handhaving van een gunstiger polderpeil voor alle gronden in deze polder.

6. Van Dunnépolder

Deze, in 1907 bedijkte polder, is ontstaan in het laatste overblijfsel van de stroomgeul, die eertijds de Braakman met het Zwin verband. De ligging is hoog: 1.60 - 2 m + N.A.P. De polder is grotendeels lichtzavelig tot zandig van opbouw. Meestal worden de schorgronden hier naar beneden vlug licht maar blijven min of meer slibhoudend fijnzandig.

De zeer lichtzavelige schor- en plaatgronden zijn hier de slechtste gronden, die in meer of mindere mate aan verdroging en verstuiwing lijden. De opbouw van het bovengenoemde schortype is gelaagd met afwisselend lichtzavelige en zandige bandjes, soms naar beneden iets zwaarder wordend.

7. Angelinapolder

Deze polder is in 1847 als een eiland bedijkt. In tegenstelling tot de voorgaande polders vertonen hier de kreekformaties een oostelijke stroomrichting. Vermoedelijk heeft dus vóór de bedijking van deze polder de Braakman aan de oostzijde minder invloed gehad dan aan de westzijde.

De hoogteligging is hoofdzakelijk 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met enige lagere gedeelten in het zuidwesten en een iets hogere ligging van de plaatgronden aan de oostzijde van de polder. De invloed van de zandondergrond is betrekkelijk gering, waardoor de productiviteit hoog is. Deze was echter tijdens de karteringswerkzaamheden aan beperking onderhevig als gevolg van verzilting. Vooral langs de buitenzijde was de verzilting dusdanig van omvang, dat de meeste landbouwgewassen niet meer behoorlijk tot ontwikkeling kwamen. Als gevolg van kwel en hoge grondwaterstand vertoonden de profielen in de ondergrond een sterk gebleekte reductiekleur. De bovengrond vertoonde op de hoogste plekken een duidelijke natronstructuur. Daar inmiddels de Braakman bedijkt is, mag verwacht worden, dat aan de verzilting definitief een eind is gekomen. In verband hiermede zijn deze zilte gronden niet op de bodemkaart onderscheiden.

In de z.o.hoek van de polder liggen dikke zware kleigronden; overigens is de polder matig zwaar met een enigszins gelaagd profiel.

De plaatgrond tegen de Braakman verdroogt als gevolg van de zeer hoge ligging nog vrij sterk. De plaat tegen de Koninginnepolder is minder grofzandig en heeft een gunstiger ligging.

8. Kleine Zoutepolder.

Als jaar van bedijking wordt 1524 opgegeven met een overstroming in 1808. Zonder twijfel is de bedijking van 1524 reeds een herdijsing geweest van polders welke bij de middeleeuwse overstromingen zijn ten ondergegaan. Onder het hierbij gevormde nieuwlanddek vinden we n.l. in de diepere ondergrond veen waarop zeer plaatselijk nog een weinig oudlandafzetting voorkomt. De lage ligging kan gedeeltelijk een gevolg zijn van de klink van het veen.

Vrijwel de gehele polder bestaat uit lichte zavel, welke iets slempig is. De ontwatering van deze polders was vroeger zeer slecht, zodat de grondgebruikers de naam kregen van "waterboeren". Thans is de situatie behoorlijk.

9. Brilspolder

Een bedijkingsjaartal van deze polder is niet bekend, wel een overstroming in 1808 en een herdijsing in 1809. De geschiedenis zal wel aansluiten op de voornoemde polder.

De hoogteligging bedraagt 0.40 - 0.80 m + N.A.P. De meeste profielen zijn verwerkt en verontreinigd met steenresten. De ligging is onegaal. Op de laagste plekken werd het veen boven 1.20 m aangeboord. De ontwatering is vrij slecht.

10. Mariapolder (Biervliet)

Dit poldertje is in 1666 bedijkt. De ligging is matig hoog, n.l. 0.80 - 1.60 m + N.A.P. met het laagste gedeelte langs de z.o. zijde. Het gehele poldertje bestaat uit goede schorgrond.

11. Magdalenapolder (Biervliet)

Dit poldertje is in 1780 bedijkt en ligt tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Het bestaat vrijwel geheel uit schorgrond met een naar beneden lichter wordend profiel.

12. St. Annapolder (Biervliet)

Dit poldertje is bedijkt in 1636. De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P.. De gronden zijn van uitstekende landbouwkundige kwaliteit.

13. Geertruidapolder

Als bedijkingsjaartal wordt 1638 vermeld. Aangezien in het noordwesten van deze polder nog duidelijke sporen van een dijkdoorbraak vanuit de Oranjepolder te zien zijn, en deze reeds in 1618 bedijkt is, zal het bedijkingstijdstip van de Geertruidapolder vóór de Oranjepolder van 1618 moeten liggen. Dit komt ook tot uiting in de rangschikking der polders.

In de omgeving van de dijkdoorbraak ligt de laagste grond 0 - 0.80 m + N.A.P., overigens ligt deze polder tussen 0.80 - 1.60 m + N.A.P..

Bij de dijkdoorbraak is na enige afslag van de bestaande polder, vrij veel zandig materiaal afgezet. Hierdoor is een schraal, zandig profiel ontstaan rustend op de meer kleihoudende ondergrond van de bestaande polder. Door de lage, natte ligging is het wiel met de naaste omgeving uitsluitend voor weiland geschikt. Overigens bestaat deze polder grotendeels uit goede, tamelijk lichte schorgrond, met in de z.w. hoek een paar complexen weinig droogtegevoelige plaatgronden.

14. Oranjepolder (Biervliet)

Als jaar van bedijking wordt 1618 vermeld. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. met het laagste gedeelte tegen de zuidrand.

De opbouw van de plaatgronden is zeer grillig. Waarschijnlijk zijn de zandplaten nog eens hernieuwd aangetast, waarna meer slibhoudend materiaal in de uitgeschuurde geulen tot afzetting is gekomen. Ook de zwaarte van de bovengrond vertoont een wat grillig verloop. Landbouwkundig is de polder van vrij matige kwaliteit. Gezien de droogtegevoeligheid van vele gronden is een goede waterbeheersing een eerste vereiste.

15. Amaliapolder

Het octrooi tot bedijking is verleend op 4 juni 1638; de bedijking kwam tot stand in 1639. De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P., alleen de schorgronden aan de oostzijde en de zeer lichtzavelige plaatgronden tegen de St. Pieterspolder ten n. van de kreek, liggen tussen 0.80 - 1.20 m + N.A.P.

Het overgrote deel van deze polder bestaat uit plaatgronden, waarvan de zanddiepte en samenstelling op korte afstand zo sterk wisselen, dat een nauwkeurig kaartbeeld bij de gebruikte schaal niet mogelijk is.

Overwegend worden de z.-typen beneden 80 cm grofzandig. De vrij laag gelegen plaatgrond tegen de St. Pieterspolder vertoont niet spoedig een vochttekort; overigens komt vrijwel over de gehele polder bij de plaatgronden enige tot vrij sterke verdroging voor. Het verdient aanbeveling tegen verlaging van het polderpeil ernstig te waken.

16. Helena polder

Deze polder is bedijkt in 1691 en evenals de voorgaande polders ontstaan in het overstromingsgebied van de catastrofes der 14e en 15e eeuw. Van de oudere vormingen is dan ook in de ondergrond niets meer terug te vinden. De polder is geheel een nieuwvorming met veel zandplaten. De oorspronkelijke stroomgeulen hebben een diep zavelig profiel en zijn als schorgrond gekarteerd. Wat kwaliteit betreft sluit ook deze polder op de voorgaande aan. Een relatief hoog polderpeil kan hier veel goed, maar een lage waterstand veel kwaad doen. De hoogteligging bedraagt voor het grootste gedeelte 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De schorgronden liggen hier gedeeltelijk iets beneden en de plaatgronden bij Driewegen iets boven dit niveau.

17. St. Pieterspolder

Als bedijkingsjaartal wordt hiervoor vermeld 1690. Uit de rangschikking van de polders en het talud van de dijken valt echter op te maken dat deze polder later bedijkt is dan de in 1691 vermelde Helena polder. De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P.; verspreide plekjes hebben een iets hogere ligging.

De oppervlakten schorgrond ten opzichte van de plaatgronden wordt in deze polder gunstiger. Ook zijn de plaatgronden minder los en grofzandig. Overwegend bezitten de z.-typen een sterk gelaagd profiel, dat bij het tegenwoordige matig hoge polderpeil nog weinig of niet verdroogt. De slechtere plaatgronden geven in vele jaren reeds duidelijke droogteschade te zien.

18. Zachariaspolder 1e gedeelte

Deze in 1740 bedijkte polder is ontstaan in de geul, welke de laatste scheiding vormde tussen Biervliet met de nieuw aangewassen polders en het westelijk gelegen gebied.

De hoogteligging van deze polder bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met het hoogste deel voornamelijk langs de westzijde. Het geheel geeft een afwisselend beeld te zien van schor- en plaatgronden, Als gevolg van een diepe grondwaterstand zijn de plaatgronden vrij sterk aan verdroging onderhevig. In het noorden ligt de "Groote Put", overblijfsel van een dijkdoorbraak. Rondom ligt een ca. 40 cm dikke, zeer zandige overslaggrond van inferieure kwaliteit.

19. Manteaupolder

Deze is als aanwas bedijkt tegen de Oranjepolder. Als bedijkingsjaartal staat bekend 1617. Dit zou een jaar vroeger zijn dan de Oranjepolder, welke in 1618 als bedijkt staat opgegeven. Een dezer jaartallen moet dus onjuist zijn. Gezien de zwaarte en hoogte van opslibbing moet dit poldertje ettelijke jaren later bedijkt zijn dan de Oranjepolder. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met het laagste deel tegen de Oranjepolder.

De bodem bestaat grotendeels uit lichte en zware klei-schorgronden van uitstekende kwaliteit.

20. Zachariaspolder 2e gedeelte

Dit gedeelte is in 1774 bedijkt en ligt tussen 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met het laagste gedeelte in het midden van de polder.

Vooraf de plaatgronden in het noorden vertonen sterke verdroging. Op de overgang van plaat- naar schorgronden komen veel ge-laagde profielen voor, hetgeen voor de grofzandige plaatgronden gunstig, maar voor de schorgronden een iets ongunstige eigenschap is.

21. Zachariaspolder 3e gedeelte

Dit gedeelte zou in 1776 samen met de Wilhelminapolder bedijkt zijn. Tussen beide polders ligt een geslechte dijk. Waarvoor deze dienst heeft gedaan is niet duidelijk. De plaatgronden liggen op een hoogte van 1.60 - 2.00 m + N.A.P., met enige afhelling naar de schorgronden.

De hoge ligging gepaard gaande met een ongunstige profiel-opbouw van dit gedeelte heeft een jaarlijks terugkerende verdroging tot gevolg.

22. Wilhelminapolder

Zoals reeds werd opgemerkt, is ook deze polder in 1776 bedijkt.

Aansluitend op de laatstgenoemde polder vinden we ook hier nog de hoge plaat op 1.60 - 2.00 m + N.A.P. met de schorgronden grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. De plaatgrond vertoont een zeer onregelmatige opbouw, waardoor zeer grillige verdrogingsplekken te zien kunnen zijn. Overwegend worden de plaatgronden in oostelijke richting van betere kwaliteit. De schorgronden zijn alle van uitstekende kwaliteit, maar zijn in de laagste gedeelten iets te nat.

23. Hoofdplaatpolder

De bedijking van deze polder heeft in verschillende gedeelten, van oost naar west tussen 1775 en 1778 plaatsgevonden. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P., de z.o. helft ligt het laagst.

De polder heeft zeer veel van dijkvallen te lijden gehad. Vooral tijdens het Franse Bestuur ging zoveel land verloren, dat de Zeeuwse eigenaren uit vrees voor algehele ondergang hun bezittingen verkochten. In 1808 zonk zelfs de haven van het dorp weg (Van Empel en Pieters, 1935). Steeds is men hier in het defensief geweest, om achteruittrekkende en inlagen loggende te behouden wat nog te behouden was. Dat de inlagen ook thans niet overbodig zijn, heeft de watersnood van 1 februari 1953 geleerd. Deze hebben ook nu weer het water moeten keren.

Uit de bodemgesteldheid blijkt, dat de bedijking vanuit het westen heeft plaatsgevonden. We zien n.l. in vele gevallen een iets zwaardere afzetting aan de oostzijde van de bestaande of geslechte dwarsdijken.

Kenmerkend voor de gronden in deze polder is de vrij sterke gelaagdheid, zowel van schor- als plaatgronden. Dunne slib- en zandlaagjes wisselen elkaar in de ondergrond af. In de schorgronden, welke meestal naar beneden snel lichter worden, overheerst het slib en fijnzand; bij de plaatgronden domineert het grove of middelgrove zand. Het verschil in hoogteligging tussen schor- en plaatgronden is in het costen van de polder gering, waardoor verdroging bij het bestaande polderpeil niet ernstig is. Ten westen van de Hoge weg is de toestand veel ongunstiger. De plaatgronden zijn hier overwegend grover en hebben mede als gevolg van een hogere ligging, een lager grondwaterpeil. Verdrogingsschade treedt hier veelvuldig op. Vooral de smalle strook onderbroken schorgronden in het midden van dit gedeelte ligt zeer hoog, waardoor op dit overigens nog tamelijk goede profiel vrij ernstige verdroging voorkomt. Mede in verband met de vrij sterke gelaagdheid van de schorgronden zal voor een verdere verlaging van het polderpeil gewaakt moeten worden.

24. Polder Groote Jonkvrouw-Benoorden

De polder is in 1702 herdijkt. De hoogteligging bedraagt voor bijna de gehele polder 1.20 - 1.60 m + N.A.P..

Het omstreeks het jaar 1000 n. Chr. genoemde IJzendijke is door de grote middeleeuwse doorbraken geheel weggevaagd. Volgens Van Empel en Pieters (1935) zou het in de Noord-Oosthoek van deze polder gelegen hebben.

Er is echter geen spoor van oude afzettingen teruggevonden, zodat aangenomen kan worden, dat deze tot vrij grote diepte en over grote oppervlakten zijn opgeruimd. De dijk tussen deze en de polder Kleine Jonkvrouw-Benoorden is niet teruggevonden. Waarschijnlijk zal deze dijk ongeveer ter hoogte van de spoorlijn gelegen hebben.

De kreek, welke eertijds in verbinding stond met de Passageule is vrijwel volledig verzand. De cultuurwaarde van deze zandige kreek is tengevolge van een iets lagere ligging nog vrij goed. De plaatgronden liggen enigszins gewelfd en zijn gedeeltelijk overdekt met vrij zware klei. De verdroging is hier vrij ernstig. Ook de zeer lichte plaatgronden langs het oostelijk gelegen kreekje hebben een geringe landbouwkundige waarde.

25. Kleine Zuiddiepepolder

Dit poldertje is tegelijk met de Groote Zuiddiepepolder in 1688 bedijkt. De scheiding wordt gevormd door de thans gedeeltelijk vergraven dijken, waartussen het Zuiddiepe zolang mogelijk als vaarwater is gebruikt.

De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. De kwaliteit van de gronden is prima.

26. De Groote Zuiddiepepolder

De hoogteligging en het bedijkingsjaarstal zijn gelijk aan die van voornoemde polder (25).

Het grootste gedeelte van deze polder bestaat uit goede schorgrond met een naar beneden alibhoudend fijnzandig wordend profiel.

De plaat- en onderbroken schorgronden zijn ook matig fijn, waardoor weinig of geen verdroging voorkomt. De algehele indruk van deze polder is zeer goed.

27. Kleine Isabellapolder

Dit poldertje, waarvan geen bedijkingsjaarstal bekend is, ligt grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. De profielopbouw is goed, maar de grondwaterstand te hoog. Mogelijk zal de waterhuishouding zich wijzigen onder invloed van de afdamming van de Braakman.

28. Clarapolder

Deze polder is bedijkt in 1614 en 4 maal doorgestoken voor defensiedoeleinden, n.l. in 1621, 1788, 1813 en 1831, waarna hij telkens is herdijkt.

De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P., de noordrand en oosthoek liggen het laagst.

De grillige kreekfiguren wijzen op een uitschuring vanuit de richting van de latere Koninginnepolder. Dit zal waarschijnlijk de plaats zijn waar de dijk een of meerdere malen is doorgestoken. Gedeeltelijk zijn de min of meer rechtlopende kreekjes uitgeschuurd in de percelering van het voormalige cultuurlandschap. Langs de kreken vinden we enig licht materiaal, dat in de vorm van overslag op de reeds bestaande polder is terecht gekomen. De overslaggrond is als gevolg van de lichte en grofkorrelige samenstelling wat slempig en daardoor in het voorjaar wat nat. Overigens vertoont deze polder een vrij eenvoudige opbouw. De plaatgronden zijn overwegend iets hoger gelegen en enigszins aan verdroging onderhevig. De zware kleigronden hebben rond 45% afslibbare delen in de bouwvoor. Daaronder is het profiel vaak enkele procenten zwaarder.

De schorgronden worden naar beneden min of meer zandig, de dikste kleipakketten liggen tegen de Belgische grens. De bewerkbaarheid van de zware kleigronden is vrij slecht. Indien de laagstgelegen schorgronden zonder het algehele peil te verlagen beter ontwaterd konden worden zou dit wenselijk zijn.

Het poldertje, gelegen aan de n.o. zijde van deze polder, is waarschijnlijk een inlaag. De afgekleide gronden langs de dijken waren tijdens de kartering erg zilt en vrijwel ongeschikt voor enige cultuur. Ook in de ongeroerde gronden waren ziltplekken te zien. De te verwachten ontziltiging in verband met de afsluiting van de Braakman, heeft er toe geleid, dat deze verziltiging niet op de bodemkaart is aangegeven.

29. Thijboutpolder

De bedijking hiervan heeft plaats gevonden in 1788. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

Een groot gedeelte van deze polder bestaat uit plaatgronden, waarvan vooral de ondiepe grofzandige typen ernstig van droogte kunnen lijden.

30. Polder Groote Jonkvrouw-Bezuiden

Als herdijking hiervan is bekend het jaar 1702. Wanneer de eerste bedijking heeft plaats gevonden, wordt niet vermeld.

Grotendeels ligt deze polder tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. De bodemgesteldheid is sterk gevarieerd. Op de plaatgronden treedt veelvuldig verdroging op. Het minst gevoelig zijn de onderbroken schor- en plaatgronden langs de noordwestelijke dijk, aangezien deze gronden een relatief lage ligging bezitten. Gedeeltelijk is dit een gevolg van uitzanding. De zeer lichte plaatgronden zijn grotendeels in gebruik als grasland en dragen een slechte grasmat.

De schorgronden zijn ook hier de beste cultuurgronden.

Differentiatie in het polderpeil zou zeer gewenst zijn.

31. Groote Oudemanspolder

Deze polder is herdijkt in 1711. Dit gebied, dat reeds in de vroege middeleeuwen samen met de hiervoor besproken polders in cultuur was, is bij de uitbreiding van de Braakman van 1375 - 1404 tezamen met het gehele oostelijk deel van dit gewest ten ondergegaan.

De genoemde herdijking van 1711 zal waarschijnlijk niet de eerste herdijking geweest zijn na de bovengenoemde grote overstromingen, maar een herdijking na de overstroming van 1708, toen in deze contreien veel polders hebben gedreven.

In de reeks polders vanaf deze polder in westelijke richting tussen de Belgische grens en de Passageule komt op 50 à 100 cm diepte vaak een oud vegetatievlak voor. Het oude begroeiingsvlak is vaak iets kalkarmer, maar overigens komt geen enkele afwijking ten opzichte van de normale nieuwanlandgronden voor. Meer waarschijnlijk zal dit een tussentijds begroeiingsvlak van na de grote overstroming en voor de laatste herdikking zijn, aangezien voor de grote overstromingen dit gebied grotendeels uit veen en dekzand bestond (zie Ovaa, 1957).

De kreek in deze polder met enig overslagmateriaal erlangs, wijst op overstromingen vanuit de Passageule. Hierdoor kan ook het water van de westelijke aftakking als kalkgat ontstaan zijn.

De reeds genoemde oudere afzetting wordt in deze polder op 50 - 80 cm diepte aangetroffen. Wanneer deze afzetting duidelijk ca. 15% zwaarder is dan het bovenliggende profiel, is dit op de bodemkaart aangegeven. De vele roestafzettingen boven deze laag wijzen op enige storing in de doorlatendheid.

De polder bestaat uit goede schorgrond met enkele, wat droogtegevoelige plaatjes.

De ligging van deze polder vertoont geen opvallende hoogteverschillen en bedraagt voor vrijwel de gehele polder uitgezonderd de kreekbedding 1.20 - 1.60 m + N.A.P..

De resten van een oude dijk wijzen op overblijfsels van de vroegere bedijkingen.

30. Kleine Oudemanspolder

Ook deze polder is ontstaan uit de schorren van de 14e en 15e eeuwse overstromingen, en is, na een tussentijdse inpoldering, in de 16e eeuw door Matthias, zoon van Jeronimus Laureijn, na de overstroming van 1708, in 1711 herdijkt.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met over de gehele polder complexen met een iets hogere ligging.

Uit het profiel blijkt duidelijk dat de opbouw in verschillende fasen heeft plaats gevonden.

Bij de laatste overslibbing is op sommige gedeelten een lichtere bovengrond op het zwaardere oudere sediment afgezet. De dikte van het jongere dek bedraagt soms meer dan 50 cm. Onder de oudere klei vinden we overwegend een lichte zavel met een min of meer duidelijk grauw grijs ontwikkeld vegetatiebandje.

De landbouwkundige waarde van deze polder is goed. De voor komende plaatgronden lijden bij de huidige ontwatering slechts in geringe mate aan verdroging.

De dijk tussen deze polder en de Vrije polder is in het noorden waarschijnlijk als gevolg van de laatste inundatie totaal verdwenen. Waarschijnlijk zijn deze polders in 1711 gezamenlijk bedijkt.

33. Vrije Polder (ten zuiden van de Passageule)

Deze is in 1535 door Matthias, zoon van Jeronimus Laureijn bedijkt en na een overstroming in 1711 herdijkt. Zowel hoogteligging als bodemgesteldheid sluiten volkomen bij voornoemde polder (32) aan.

34. Jeronimuspolder

Jeronimus Laureijn bedijkte in de omgeving van Watervliet in het begin der 16e eeuw vele polders. Deze polder welke in 1708 overstroomd en in 1711 herdijkt is, draagt zijn naam.

De polder ligt in het noorden grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P. en in het zuiden tussen 1.60 - 2.00 m + N.A.P..

De profielopbouw is ook hier gelijk aan de voorengenoemde polders (32 en 33). Als gevolg van de lichtere bovengrond gelegen op een wat stugge zwaardere laag in de ondergrond, treedt vooral bij de lichte zavels enige slempigheid op. Onder de zwaardere afzetting komt ook hier een lichtzavelige of fijnzandige afzetting voor met in het bovenste gedeelte hiervan een vegetatievlak. De bodemgesteldheid is over het geheel goed, maar vraagt als gevolg van de slempigheid, die nog wordt versterkt door de zwaardere ondergrond een iets diepere ontwatering dan thans het geval is.

35. Oude Passegeulopolder (bezuiden Passegeule)

Deze is in 1523 bedijkt uit de schorren der voormalige overstromingen. In 1682 is deze polder nogmaals overstroomd. Waarschijnlijk is de oorspronkelijke waterkerende dijk het meest zuidelijke gedeelte geweest en als geslechte dijk aangegeven. Na de doorbraak van 1682 kan dan de nieuwe dijk iets meer noordelijk gelegd zijn. Beide dijken zijn echter geslecht, zodat niets met zekerheid vastgesteld kan worden.

De hoogteligging bedraagt 1.20 tot 2.00 m + N.A.P. Met uitzondering van de ook nog vrij goede plekjes plaatgrond bestaat de gehele polder uit uitstekende schorgrond.

36. St. Lievenspolder

Het jaar van definitieve herdijking is 1711; de polder wordt al in 1484 genoemd en is in ieder geval in 1622 overstroomd. Als gevolg van deze laatste overstroming en de daarop gevolgde afzetting is de profielopbouw zeer onregelmatig en op korte afstand sterk wisselend. De gebruikte schaal laat niet toe alle verschillen als zodanig weer te geven.

De landbouwkundige waarde is matig te noemen. Plaatselijk zijn de lichte bovengronden, vooral in de laagste gedeelten, wat slem-pig en lang nat. De plaatgronden daarentegen zijn in vele zomers te droog.

Ook de ligging is vrij onregelmatig en varieert van 0.80 tot meer dan 2.00 m + N.A.P.. Het overgrote deel ligt echter tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P..

37. Kruispolder

Ook deze is in 1711 herdijkt, wellicht als één polder met de bovengenoemde. De hoogteligging bedraagt in hoofdzaak 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. De profielopbouw is regelmatiger, al zijn de verschillende afzettingen ook hier nog enigszins zichtbaar.

38. St. Jorispolder (St. Kruis)

De bedijking en hoogteligging is gelijk aan de voorgaande polder. De opbouw is zeer regelmatig en de gehele polder bestaat uit uitstekende schorgrond.

Toch liggen ook hier duidelijk twee afzettingen op elkaar. De zwaardere bovengrond met een bruingrijze kleur gaat op ca. 50 cm over in een zeer fijnzandige zavelgrond met een min of meer vuilgrijze kleur. In het bovenste gedeelte van deze laag is vaak een enkele centimeters dik, typisch gekleurd, blauw-violetachtig gevlekt, humushoudend laagje te zien.

Ook de kalkrijkdom is in en onder dit laagje iets geringer, zodat aangenomen kan worden dat dit vlak een vrij lange tijd hetzij binnen of buitendijks begroeid is geweest. Verschillende oude dijken, wijzen ook hier nog op overstromingsrampen. Het zuidelijke dijkje wijst op een aparte bedijking van "Het Eiland".

Bij de overstromingen is in deze gebieden de ondergrond van veen en dekzand bewaard gebleven; het veen ligt thans ca. 1.50 - 2.00 m onder maaiveld.

39. Margueritepolder

Ook deze is in 1711 herdijkt en heeft een hoogteligging overwegend tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. Profielopbouw en landbouwkundige waarde zijn gelijk aan de voorgaande polder. Alleen zijnde variaties in zwaarte van de bouwvoor over de gehele polder wat groter.

40. Krakeelpolder.

Deze polder is in 1711 bedijkt. Hij ligt slechts voor een klein gedeelte in Nederland. De grensscheiding wordt gevormd door een genormaliseerde tak van de Passegeule. De opslibbing is hoog geweest waardoor dit gedeelte tussen 1.60 - 2.00 meter + N.A.P. ligt. De plaatgronden zijn flink aan verdroging onderhevig.

41. Brandkreekpolder

Na de overstroming van 1708 is deze polder eveneens in 1711 herdijkt. Ook vóór die tijd wordt reeds melding gemaakt van de vorming van de Brandkreek, als gevolg van verslagen met inundaties, waardoor deze polder in de 17e eeuw lang heeft gedreven. De ligging van de plaat- en schorgronden is hoog en bedraagt 1.60 - 2.00 m + N.A.P. en meer. Hierdoor zijn de plaatgronden, afhankelijk van opbouw en samenstelling, in meer of mindere mate vordrogend. Doordat de percelen recht over de verschillende bodemtypen van zeer verschillende samenstelling lopen, geeft dit vaak moeilijkheden bij de bewerking en verzorging van deze gronden.

De uit vrij zuiver zand bestaande kreek, draagt als gevolg van een lage ligging nog behoorlijk grasland.

42. Van der Bekepolder

Als jaar van bedijking wordt genoemd 1768, al zal dit ook wel een herdijking zijn uit de nieuw gevormde schorren.

Gezien de bodemgesteldheid van de Nieuwe Passegeulepolder, is het vrijwel zeker, dat de oorspronkelijke loop der Passegeule om de noordzijde van deze polder heeft gelegen.

Eertijds lag deze polder als een uitspringende punt aan de onderliggende polders vast. Het één en ander is nog duidelijk aan de bestaande dijken te herleiden. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met weinig opvallende hoogteverschillen.

De gehele polder bestaat uit uitstekende schorgrond.

43. Nieuwe Passegeulepolder

Deze polder, welke ontstaan is in de laatste verbinding van Zwin en Braakman, is bedijkt door het leggen van de Bakkersdam in het westen en de Kapitalendam in het oosten. De bedijking is uitgevoerd van 1786 - 1788. Ook voordien schijnen reeds bedijkingen te hebben plaats gevonden, welke tengevolge van oorlogshandelingen zijn teniet gegaan.

De ligging is overwegend hoog en bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met kleine gedeelten boven en onder dit niveau. Van west naar oost gaande zien we bij de Bakkersdam op de splitsing van de kreken grote complexen zand scherp begrensd door diepe zavel-en/of kleigronden. Laatstgenoemde kunnen gezien worden als oudere vormingen, welke niet zijn opgeruimd. In het noord-oosten ligt nog een geslechte dijk op de grens van beide afzettingen.

Deze geslechte dijk zal eertijds verbonden zijn geweest met de westelijke dijk van de Van der Bekepolder. Het gedeelte van de Nieuwe Passegeulepolder ten zuiden van de Van der Bekepolder is hoogstwaarschijnlijk een kunstmatige verbinding, welke tot stand is gebracht om de loop van de Passegeule te normaliseren. Ook het bodemprofiel laat duidelijk zien, dat dit deel genetisch behoort bij de er langs gelegen polders. De loop van de Passegeule boven langs de Van der Bekepolder zal hierbij buiten werking gesteld en drooggelegd zijn vóór de algehele afdamming. Volgen we de loop van de Passegeule in oostelijke richting, dan zien we zeer zandige afzettingen langs de enigszins genormaliseerde loop van de kreek met tegen de dijken de zavel en/of kleigronden. De kreekbedding bestaat uit vrijwel schoon zand en is onregelmatig van breedte.

Ter hoogte van IJzendijke verdwijnen de plaatgronden groten-deels om plaats te maken voor schorgronden. Is de hoogteligging van het zandig gedeelte 1.60 - 2.00 m + N.A.P. en meer, hier bedraagt de hoogte slechts 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. Bij de overgang verandert de bochtige loop van het uitwateringskanaal in een recht gedeelte. Aangenomen kan worden, dat deze verbinding gegraven is zonder dat hierna noemenswaardige uitschuring heeft plaats gevonden.

Ook vinden we in dit gedeelte verschillende dijkjes, waar-tussen de poldertjes min of meer aparte eenheden vormen. Ter hoogte van de "Blauwe Hofstede" blijkt reeds een stukje eerder bedijkt te zijn geweest. Een binnongedijkt wiel getuigt hier nog van een door-braak.

Landbouwkundig gezien komen in deze polder grote productivi-teitsverschillen voor. Waar de stromen van de Passegeule de oudere klei- en zavelgronden hebben opgeruimd zijn hoofdzakelijk hooggelegen grofzandige plaatgronden gevormd, die een zeer geringe droogteresis-tentie bezitten. Direct hiernaast liggen plaatselijk niet aangetaste kleigronden van uitstekende kwaliteit aan de oppervlakte.

Gedeeltelijk zijn de oudere kleigronden overdekt door nieuwe zand- en sliblagen, waardoor plaatselijk onderbroken schorgronden zijn ontstaan. Door de vele inundaties, welke dit gebied hebben ge-troffen, is de profielopbouw op verschillende plaatsen zeer heterogeen en komen afwisselend zand- en kleilaagjes boven elkaar voor.

Daar de Passegeule dienst doet als uitwateringskanaal van meer dan 10.000 ha cultuurgrond is men genoodzaakt hier een relatief laag polderpeil te handhaven. De plaat- en onderbroken schorgronden worden hierdoor te sterk droog getrokken, met het gevolg, dat op de lichtste gronden slechts geringe opbrengsten worden verkregen en het grootste gedeelte aan verdroging lijdt. Zelfs in de kreekbeddingen komt plaatselijk nog verdroging voor, waardoor alleen de laagste ge-deelten een behoorlijke grasmat dragen.

44. Cathalijnepolder

Ook deze polder heeft onder invloed van de 13e en 14e eeuwse doorbraken en inundaties uit de Spaanse oorlog gestaan. Na herdijking is deze polder in 1604 overstroomd, in 1617 herdijkt en in 1621 weer doorgestoken voor de defensie.

In de ondergrond worden plaatselijk op ca. 1.50 m beneden maaiveld de laatste uitlopers van de oudelandvorming aangetroffen en op ca. 2.00 m diepte het veen, overgaande in dekzand.

De latere inbraken, hebben vanuit het Groote Gat plaats ge-vonden. Direct bij de inbraakplaats vinden we nog enig overslag mate-riaal.

Overigens bestaat vrijwel de gehele polder uit naar beneden in lichte zavel of slibhoudend fijnzand overgaande schorgrond, met een hoogteligging tussen 0.80 - 1.60 m + N.A.P..

45. Oude Passegeulepolder (noordelijk)

Deze polder is in 1650 bedijkt en in 1682 overstroomd. De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De schor-gronden worden vlug lichter en gaan beneden 80 cm soms over in middel-grof zand. Ook de plaatgronden zijn iets slibhoudend en niet erg grof, waardoor bij de huidige vrij gunstige ontwateringsdiepte geen verdroging voorkomt.

46. Vrije Polder (noordelijk)

Deze polder, waarvan geen bedijkingsjaartal bekend is, zal waarschijnlijk evenals de vorige en de Mauritspolder voor de laatste maal in 1682 zijn overstroomd. De ligging bedraagt ook hier grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. De plaatgronden zijn iets grover dan in de voorgaande polder, waardoor in droge zomers enige verdroging voorkomt.

47. Kleine Jonkvrouw-Benoordenpolder

Deze in 1653 bedijkte polder ligt in het westen 0.80 - 1.20 m en in het oosten 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. Alleen de slechtste plaat-gronden, welke tevens iets gewelfd liggen, geven vrij vlug enige ver-droging te zien. Het westelijk, lager gelegen gedeelte, verlangt vnl. in winter- en voorjaarsmaanden een iets diepere ontwatering, aangesien deze gronden te lang nat blijven.

De lichte bovengrond aan de westzijde is een overslag, afkomstig van twee doorbraken vanuit de Passogeule, waarvan de binnengedijkte wielen nog overblijfsels zijn.

48. Mauritspolder

Het octrooi voor bedijking is verleend in 1614. Enkele jaren later is de polder voor defensiedoeleinden doorgestoken en in 1622 herdijkt. In 1682 volgde nogmaals een overstroming.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De bodemgesteldheid is zeer onregelmatig, zodat de bodemkaart slechts een globale indruk geeft van de zeer gevarieerde samenstelling. Mogelijk is de afzetting onder invloed van de doorbraken vervormd, verslagen en overnieuw gesedimenteerd.

De enigszins onregelmatig, maar meestal hoger gelegen plaatgronden geven een zeer grillige verdroging te zien.

49. Dierentijdpolder

Dit poldertje wordt vermeld in 1551-60. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. Het poldertje bestaat geheel uit schorgrond.

50. Goudenpolder

De bedijking hiervan heeft in 1542 plaats gevonden. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. Overwegend bestaat deze polder uit licht grond van vrij goede tot goede kwaliteit. Door esuwer lange slechte ontwatering zijn de profielen erg grijs. Thans is de ontwateringsdiepte vrij gunstig. Mede met het oog op de plaatgronden is een diepere ontwatering niet aan te bevelen.

51. St. Filipspolder en Nicuweveldpolder

Het jaar van bedijking dezer polders is onbekend. Volgens Beekman (1948) zou in 1515 de "Brugsche Vaart" van Oostburg naar de Braakman tot stand zijn gekomen. Eerst zou hiervoor in 1502 een kanaal van Coxyde naar Oostburg zijn gegraven, de tegenwoordige Brugschevaartpolder en hierna het gedeelte van het tegenwoordige Groote Gat, dat door de nog onbedijkte gronden in verbinding kwam met de Braakman.

Volgens Van Empel en Pieters (1935) zou in 1505 de Brugsche Vaart, het tegenwoordige Groote Gat, gegraven zijn.

Deze vaart heeft bij de inundaties in de Spaanse oorlog een grote invloed gehad op de vorming van de omliggende polders, hetgeen blijkt uit hun bodemgesteldheid. Vanaf het Groote Gat naar de dijken zien we een snelle openvolging van profielen met een lichtzavelige bovengrond naar profielen met een bovengrond van zware klei. Vooral in de Nicuweveldpolder komen veel vergraven gronden voor, door het slechten der dijken en het aanleggen van de "Cathalijner Schans". In de diepe ondergrond worden hier nog oudlandresten aangetroffen. De ligging vertoont grote hoogteverschillen daar het terrein sterk van de dijken naar de kreek afhelt. De hoogte ligt grotendeels tussen 0.80 - 2.00 m + N.A.P.

De landbouwkundige waarde van de schorgronden is goed. De kreek bestaat grotendeels uit water en moeras.

52. Brugschevaartpolder

Nadat de vaart vrijwel geheel was dichtgeslibd, is deze reeds in 1684 afgedamd. De polder vertoont een sterke afhelling naar het midden; het centrum van de oude vaargeul. De hoogte bedraagt 0.40 - 2.00 m + N.A.P..

Door de lage ligging zijn de profielen in het midden van de polder nat en vrij sterk gebleekt. De hogere gedeelten hebben goed geoxydeerde, zware kleiprofielen, die vooral in de westelijke helft zeer dik zijn.

53. Sophiapolder

Deze in 1807 bedijkte polder, is opgewassen in een van de Zwinarmen.

De topografie is vrij onregelmatig met een hoogteligging tussen 0.40 - 2.00 m + N.A.P.. Langs het uitwateringskanaal is de ligging het laagst, waardoor deze gronden nog van een iets gunstiger grondwaterstand profiteren. Toch komt, als gevolg van het meestal zeer lage peil van het kanaal, ook hier nog in meer of mindere mate verdroging op de plaatgronden voor. Naarmate deze gronden hoger liggen wordt de verdroging sterker. In het bijzonder op de zware plaatgronden in het z.o. van de polder kan het vochttekort de opbrengst reduceren tot 50 à 60% van normaal.

54. Goodsvlietpolder

Ook deze polder is bedijkt uit de schorren van het zwinsysteem en wel in 1698. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. met de hoogste gedeelten in de n.o. hoek en langs de westzijde ten zuiden van de Lange weg.

Eertijds liep door deze polder de z.g. Godenvliet als vaargeul naar Aardenburg.

Uitgezonderd de vrij sterk verdrogende plaatjes, bestaat vrijwel de gehele polder uit schorgrond.

55. Aardenburgsche-Havenpolder

Na verschillende malen geopend en bedijkt te zijn geweest, is deze polder in 1813 definitief gesloten. De ligging is hoog en gelijkmatig en bedraagt 1.60 - 2.00 m + N.A.P..

Deze oude vaargeul is een aftakking van het Zwin, die in het zuidoosten in verbinding stond met de Eecloo'sche watergang en de Oude Ee. Men heeft na verwoede pogingen om de vaargeul open te houden, tenslotte de strijd moeten staken.

Nabij Aardenburg zijn in de diepere ondergrond nog oudlandresten aanwezig, zodat aangenomen kan worden, dat dit nooit een sterk stromend vaarwater is geweest. Ook de zeer zware dikke kleigronden, welke in deze polder voorkomen getuigen van afzetting in een rustig milieu.

56. Diomodepolder

De bedijking heeft in 1827 plaatsgevonden door Diomede van Tamme. De topografie is enigszins ongelijkmatig; het maaiveld ligt tussen 0.40 en 2.00 m + N.A.P.

De grote zandplaat ten noorden van het uitwateringskanaal ligt erg hoog en is sterk verdrogend. Ook ten zuiden van het uitwateringskanaal liggen hoge gronden, waardoor ook de fijnzandige plaatgronden nog enigszins verdrogen. De overige schor- en onderbroken schorgronden liggen veel lager en zijn goede cultuurgronden.

57. Austerlitzpolder

Deze polder is door de compagnie Ottevaer in 1807 bedijkt. De ligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P.

De opbouw van deze polder is zeer eenvoudig en heeft plaats gevonden vanuit de kreek. Verdroging komt slechts sporadisch voor.

58. Oudehaven- of Zoetwaterpolder

De oude haven van Oostburg is bedijkt tussen 1649 en 1658. Dit haventje is vermoedelijk eertijds gegraven door het toen aanwezige oudeland.

Het gehele poldertje bestaat uit enigszins vergraven schorgrond.

De ligging is wat ongeaal en bedraagt 0.80 - 2.00 m + N.A.P..

59. Cranepolder

Deze naar de Zierikzeese familie de Crane genoemde polder is in 1799 bedijkt. Het maaiveld ligt tussen 1.20 - 2.00 m + N.A.P. Dit poldertje, dat eertijds een verbinding vormde van het Zwarte Gat - Zwin en het in 1585 ontstane Gat van Nieuwerhaven, bestaat geheel uit beste schorgrond.

60. Snouck - Hurgronjepolder

De bedijking heeft plaats gevonden in 1794 uit de schorren van het volgens de Hullen (1915) in 1585 bij de overstroming van de Oude IJevenewatering ontstane Gat van Nieuwerhaven, welke liep van Sasput tot de Marolle-put.

De opslibbing heeft tot een hoog niveau en op het laatst in een rustig milieu plaats gevonden. De zware schorgrond gaat op 40 à 50 cm over in een vrij sterk gelaagd zavelig profiel.

De gehele polder ligt tussen 1.60 - 2.00 meter + N.A.P..

61. Kleine Henricuspolder

Deze polder, welke in 1649 - 50 geïnundeerd is, is herdijkt volgens octrooi van 3-9-1660.

Ook dit poldertje, dat tussen 0.80 - 1.60 m + N.A.P. ligt, bestaat geheel uit lichte en zware kleischorgrond met gelaagde zavel onder het kleidek.

Duidelijke sporen van de bovengenoemde inundaties zijn niet te vinden.

62. Magdalenapolder (Schoondijke)

Met de bedijking van deze polder in 1775 is de verbinding van het Gat van Nieuwerhaven met het Zwarte Gat en Zwin definitief verbroken.

De polder bestaat vrijwel geheel uit goede, zware kleigrond. Bepaalde hooggelegen gedeelten maken de indruk kunstmatig te zijn opgehoogd. Mogelijk is getracht door uitdieping de vaargeul open te houden waarbij men de grond naast de geul op de oeverwal heeft gedeponeerd. De polder ligt tussen 1.60 - 2.00 m + N.A.P.

63. Groote Corneliapolder

Dit poldertje is in 1649 tegen de Nieuwe Groedsche-polder bedijkt. De ligging is dan ook minder hoog n.l. 0.80 - 1.60 m + N.A.P. en de afzetting minder zwaar dan de voorgaande polder. Zowel de ligging als de zwaarte zijn enigszins onregelmatig, doch overigens is het een goede bouwvolder. De dijk tussen deze en voornoemde polder is vrijwel geheel verdwenen. Wel valt het verschil in hoogteligging tussen deze twee polders sterk op.

64. Kleine Corneliapolder

Waarschijnlijk is dit poldertje in de 1e helft van de 17e eeuw bedijkt. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De polder bestaat geheel uit goede schorgrond.

65. Nieuwe Havenpolder

Het reliëf van deze in 1744 bedijkte polder is wat onregelmatig; het maaiveld ligt tussen 0.80 - 2.00 m + N.A.P.. De hoogste opslibbing vinden we in het n.o., de laagste in het z.w. van deze volgeslibde geul. Het gehele poldertje bestaat uit goede schorgrond met in de diepe ondergrond tegen de Generale Prins Willempolder op ca. 1.5 m nog wat oudland en veen.

66. Jong Baarzandepolder

Deze polder is eveneens bedijkt in het Gat van Nieuwerhaven en wel in 1663. De hoogteligging bedraagt 0.80-1.60 m + N.A.P. ✓

67. Parochiepolder

De bedijking heeft in 1636 plaats gevonden. Vermeld wordt, dat dit poldertje eertijds dienst gedaan heeft als spuikom, om het haventje van Baarzande, gelegen in de hierna bedijkte Jong-Baarzandepolder uit te schuren.

Het poldertje vertoont een sterke afhelling van 1.60 m + N.A.P. in het z.w. tot 0.00 - 0.40 m + N.A.P. in het n. - n.o. De lage ligging houdt verband met de oude loop van de Baarzande-kreek naar het Gat van Nieuwerhaven. Ook dit poldertje bestaat geheel uit goede schorgrond.

✓ Vrijwel de gehele polder bestaat uit zavelige schorgrond van goede kwaliteit

68. Klein-Baarzandepolder

Deze polder is, nadat hij in 1639 herdijkt was, in 1682 overnieuw overstroemd. Pas in 1739 is weer octrooi tot bedijking verleend. Toch zijn bij de kartering geen duidelijke bewijzen gevonden dat deze polder lange tijd overstroemd geweest is.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met een iets hogere ligging in het noorden en een iets lagere in het westen. De polder bestaat vrijwel geheel uit goede schorgrond.

69. Zuidoosthoekpolder, Noordwesthoekpolder, Zuidwesthoekpolder, Heerenpolder, Steenenpolder, Buizenpolder, Gistelarepolder, Golenpolder, Zuidkerkepolder, Roode Polder en Hendrik Verschepolder

Aangezien dit complex polders op octrooi van 1610 door Jan Lambrechtsen Coole vermoedelijk als één geheel is bedijkt, zullen deze gezamenlijk worden besproken. Reeds omstreeks 1350 worden uit deze contreiën polders genoemd, welke als Busserspolder, Gistelarepolder, Jan van Steenenpolder en Heerenpolder als aanwassen tegen de reeds bedijkte gronden van Groede- en Baarzande zijn bedijkt. Zonder twijfel zijn deze toen reeds als nieuwlandgronden ontstaan.

De eeuwen door hebben deze polders van overstromingen te lijden gehad, zodat moeilijk een overzicht te krijgen is van de oorspronkelijke toestand. Het geheel is ten ondergegaan bij de catastrophes van 1583 - 85, waarna door Jan Lambrechtsen Coole in ca. 1610 herdijking in de tegenwoordige toestand plaats vond.

De hoogteligging van dit complex is wat wisselend en ligt tussen 0.80 - 2.00 m + N.A.P.. Het laagst liggen de schor- en onderbroken schorgronden in de Heeren-, Steenen- en Zuidwesthoekpolder met enkele kleine gedeelten in de Noordwesthoek- en Zuidoosthoekpolder. Het hoogst ligt de oost-west lopende strook plaatgronden. Plaatselijk zijn deze met enige onderbreking doorlopende zandplaten flink grofzandig en met weinig of geen kleihoudend materiaal overdekt. Het is niet onmogelijk dat we hier reeds vroeg (ca. 1000 jaar na Chr.) een strandwal met een begin van duinontwikkeling hebben gehad. De lichtste gronden zijn in de bovengrond kalkarm, hetgeen eveneens wijst op een hoge ouderdom. Bij de latere inundaties is deze zandrug slechts weinig of niet overslibd of vervormd. Vanzelfsprekend laat de cultuurwaarde van deze rug nogal te wensen over.

De lagergelegen plaat- en schorgronden vertonen vooral in de omgeving van de Buizenpolder, Noordwesthoek- en Zuidoosthoekpolder een duidelijk overslibd profiel. Als een grauwgrijze zône tekent de oudere bouwvoor zich op ca. 50 à 70 cm diepte in het profiel af. Plaatselijk was deze zône zelfs zwart en verontreinigd met steen en aardewerkresten en fosfaatvlekken.

In de Gistelarepolder heeft bij de splitsing van de kreek enige overspoeling met lichter materiaal plaats gevonden. Waarschijnlijk heeft hier de oorspronkelijke dijk van deze polder gelegen, die bij de overstroming over het land is geslagen.

Zoals reeds werd opgemerkt, liggen de schor- en onderbroken schorgronden in de z.w. hoek het laagst. Als gevolg van de vrij vochtige ligging vertonen de onderbroken schorgronden weinig of geen tekenen van vochttekort. Vooral in de Steenenpolder zijn de lager gelegen gronden vrij nat en gebleekt.

De op de kaart aangegeven, thans nog bestaande of aan een iets hogere ligging nog zichtbare oude dijken binnen dit gebied, kunnen worden gerekend tot de oude omkadingen van voor de overstroming.

70. Voisepolder

Deze ligt ter plaatse van de reeds in 1350 vermelde Hugozotapolder. Wanneer deze polder is herdijkt is onbekend.

De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. langs de noordzijde en 1.50 - 2.00 m + N.A.P. langs de zuidzijde van de polder. De plaatjes zijn slechts in geringe mate verdrogend.

71. Elizabethpolder (Breskens)

Het jaar van bedijking is niet bekend, wel is octrooi verleend in 1639; de polder is weer overstroomd in 1682 en 1697. Het thans nog bestaande gedeelte is in 1699 herdijkt. Deze polder vertoont een duidelijke afhelling naar de kust, waardoor tegen de binnendijk de hoogste gronden op 1.60 - 2.00 m + N.A.P. en tegen de kust op 0.80 - 1.20 m + N.A.P. gelogen zijn.

De plaatgronden liggen hierdoor op een hoog niveau met als gevolg enige verdroging. Overigens ligt het phreatisch vlak als gevolg van kwel vrij hoog.

72. Oud-Breskenspolder met de Parasis- en de Schallégalpolder

De Oud-Breskenspolder is herdijkt in 1610 na in 1583 te zijn overstroomd. Hoogstwaarschijnlijk zijn de Parasis- en de Schallégalpolder gelijktijdig herdijkt. In 1510 is het Breskenszand door Philips van Cleef voor bedijking uitgegeven aan de Abdij van St. Pieter en haar vennoten. Het zou in 1518 reeds bedijkt zijn geweest. Sinds 1662 moest wederom een felle strijd gevoerd worden om het behoud van de Jong- en Oud-Breskenspolder. Door het leggen van inlagen was men steeds in het defensief, waardoor herhaalde malen land verloren ging. Ook in 1800 had men, nadat de voorliggende Wulpenpolder ingestroomd was de hulp van de achterliggende polders nodig. De Oud-Breskenspolder vertoont overwegend een afhelling naar de kust, met voor de dijk van de Jong-Breskenspolder nog iets hogere gedeelten. Het geheel ligt tussen 0.80 - 1.60 m + N.A.P.

Van het veel genoemde Breskenszand is vrijwel niets te vinden. Vrijwel de gehele polder is uit schorgrond opgebouwd met diepe klei en/of zavelprofielen. Alleen in de binnenbocht van de kreek zijn enige zandplaatjes ontwikkeld. Mogelijk is de dijk reeds zover teruggetrokken, dat het eigenlijke Breskenszand thans geheel buitendijks ligt.

Na de vele overstromingen is in de profielopbouw vrijwel niets merkbaar. De landbouwkundige waarde is grotendeels zeer goed. Alleen het voormalige Fort Frederik-Hendrik is slechts geschikt voor akkerbouw als gevolg van vergraving en onegale ligging. Door de vele bombardementen in de laatste oorlog is ook het gebied rond het Fort sterk beschadigd. Thans is dit gebied weer geëgaliseerd, maar de bodemkundige toestand is zeer heterogeen, en nog niet aan een optimale productie toe.

73. Jong-Breskenspolder

Deze polder is bedijkt tussen 1543 en 1555, overstroomd in 1583, herdijkt in 1610, later weer overstroomd in 1682 en 1720. De ligging is relatief laag en bedraagt 0.80 - 1.20 m + N.A.P. uitgezonderd de oude schans, welke met een onegale ligging overwegend hoger ligt.

De vele overstromingen zijn in het profiel niet zichtbaar. De noordrand is overwegend ongelijkmatig van samenstelling en zeer zandig. Het poldertje ligt overwegend iets onegaal vanwege de vele vergravingen en afkleiing voor de bouw van dijken en dergelijke.

74. Oude-Groedsche Polder en Tuinpolder

Voor het omstreeks 1000 na Chr. omkade Oudeland van de Oude IJevenepolder, welker noordgrens de vrijwel verdwenen IJevene- of Barendijk vormde, ontwikkelde zich reeds vroeg een nieuwe schor. Het oude voorland van kreekrug- en poelgrond met een veenondergrond blijkt al vroeg, voor het jaar 1000, voor een groot gedeelte te zijn afgebroken door de agressiever wordende Westerschelde.

De nieuwe aanwas blijkt uit een oorkonde van 1133, waarin Dirk van den Elzas verklaart, dat Willem, zoon van Lamberthus van Rodenburgh (thans Aardenburg), de tienden van zekeren nieuwen grond genaamd Groede, die aan den ouden grond aangegroeid en in den omvang der parochie Oostburg begrepen is, door list van hem heeft trachten te verkrijgen".

Ten oosten van de tegenwoordige gemeente Groede werd uit de nieuwgevormde schor de Baarzandepolder bedijkt. Deze polder komt in 1166 voor onder de naam Burdisandam, en in 1212 als Berdinzant. In 1388 werd deze polder samen met een gebied ten westen van Groede als Oude-Groedsche Polder vermeld.

De voormalige noordgrens van deze polder is terug te vinden in de geslechte dijk, even noordelijk van de tegenwoordige poldergrens. Nadat dit gebied omstreeks 1583 door oorlogshandelingen met vrijwel het gehele nog overgebleven westelijk Zeeuws-Vlaanderen aan de zee was prijsgegeven, stond bij akte van 1 september de Abt van St. Pieters aan Mr. Jacob Cats een groot gedeelte van het overstroomde land ter bodijking af. De Oude Groedsche Polder is hierna door Cats omstreeks 1613 bedijkt, tezamen en waarschijnlijk binnen één dijk met de Nieuwe Groedsche of Oude IJevene-, Isen-, Zoute-, 's Graven-, Cleijhens-, Kleine-, Proost-, Gerard - de - Moors- en Blokspolder.

De hoogteligging van de Oude Groedsche Polder en de Tuinpolder, gelegen tussen de Baren- of IJevene dijk en de Oude dijk in het noorden, vertoont grote verschillen. Het gebied ten noorden van de spoorlijn ligt hoog, n.l. 1.60 - 2.00 m + N.A.P. met plekjes boven 2.00 m. Deze natuurlijke hoge rug was dus bij uitstek geschikt voor de te maken waterkering. Op het hoogste gedeelte vinden we deze dan ook terug. Het complex plaatgronden ten zuiden van de spoorlijn ligt ook vrij hoog, n.l. 1.20 - 1.60 m + N.A.P. evenals de lichte zavelgrond langs de kreek bij Tuinpolder.

Het schorgrondcomplex tussen de Zuidwesthoekpolder en de Baarzandschekreek ligt laag, 0.40 - 0.80 m + N.A.P., met een afhelling van de plaat naar de kreek. Het schorgrondcomplex ten zuidwesten van Groede en het gebied tussen de Baarzand kreek en de Oude IJevene dijk ligt grotendeels op 0.80 - 1.20 m + N.A.P. met enkele gedeelten op 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

Gezien de geologische opbouw heeft de vorming van dit gebied in 3 perioden plaats gevonden:

1. vorming van het oudeland, waarvan de resten zijn terug te vinden langs de z. rind van deze polder.
2. Aantasting van dit gebied, waardoor de oudere afzetting vrijwel geheel is verdwenen en door aan- en opwas reeds in de 12e eeuw Nieuwlandbedijkingen zijn uitgevoerd.
3. Overstroming en kreekvorming ca. 1583 vanuit het Zwarte Gat en het Gat van Nieuwerhaven met afzetting van een nieuw kleidek, voornamelijk in de lager gelegen gebieden.

Bij de laatste overstromingen zal het hoog gelegen zandplatencomplex langs de oude dijk vrijwel geen verandering hebben ondergaan, maar gefungeerd hebben als waterscheiding tussen het zuidelijke en noordelijke overstroomde land. De lagere gedeelten daarentegen hebben een nieuw dek van soms 1 m of meer meegekregen. Vooral de laag gelegen oudlandafzettingen (poelgronden) zijn hierbij met een dikke laag jong slib overdekt.

Het complex schorgrond bij de Baarzandsche kreek aangegeven met K gaat op ca. 80 à 100 cm over in een 10-20% zwaarder, kalkrijk sediment; plaatselijk is hierin nog vaag een oud vegetatievlak waarneembaar. Aangenomen kan worden, dat deze afzetting behoort tot de oudste Nieuwlandvorming tegen de IJevenewatering. Overigens is over grote oppervlakten het oude cultuurvlak niet meer aanwezig, waarschijn-

lijk is dit tijdens de overstroming weggeslagen of vervaagd.

De landbouwkundige waarde van de hoog gelegen plaatgronden is zeer matig tot slecht. Vooral de zeer lichtzavelige typen zijn schraal, grofkorrelig en droog. De schorgronden ten zuiden hiervan zijn alle goede cultuurgronden, evenals de overslibde poelgronden. Daar het jonge nieuwlanddek ca. 70 - 100 cm dik is, laat de doorlatendheid en structuur weinig te wensen over. De weinig of niet overslibde kreekkrug- en kleiplaatgronden zijn ongunstiger, daar hier spoedig structuurverval optreedt.

75. Isen-, Oude-, Zoute-, Proost-, 's Graven-, Cleijhems-, Kleine-, Gerard - de Moors- en Blokspolder

Dit gebied, gelegen binnen de invloedsfeer van de Zwarte Gatse kreek, welke volgens Gottschalk (1955) reeds bij de grote overstromingen van 1375 - 1404 in aanleg is gevormd, is ook met de oorlogsinundatie in 1583 - '84 ten ondergegaan. De herdikking is tegelijk met de Oude Groedsche Polder in 1613 door Cats uitgevoerd.

De Isenpolder wordt vermeld in 1327, de Oudepolder in 1388, de overige polders in 1350, uitgezonderd de Blokspolder, waarvan geen jaartal bekend is. Een algehele reconstructie van de voormalige toestand is niet mogelijk. Wel is op vele plaatsen door de nog aanwezige oude dijken of restanten daarvan bij benadering de vroegere ligging te bepalen. Bij de bedijking van 1613 zal wel zoveel mogelijk getracht zijn de toen nog geheel of gedeeltelijk aanwezige dijken, die de buitenrand van dit gebied omzoomden, te herstellen.

Het grootste gedeelte van dit gebied ligt relatief laag, n.l. 0.80 - 1.20 m + N.A.P. en omvat het grootste gedeelte van de schorgronden. De plaatgronden ten n. van de Oude dijk bij Groede liggen zeer hoog, 1.60 tot > 2 m. + N.A.P. In westelijke richting verdwijnen de plaatgronden gedeeltelijk en is de ligging 1.20 - 1.60 m + N.A.P. tot in de zuidelijke punt van de 's Gravenpolder. Hier liggen plaat- en schorgronden vrijwel op hetzelfde niveau. De dikke, lichte overslaggronden langs de Zwarte Gatse kreek liggen in het gebied van 0.80 - 1.20 m + N.A.P. ca. 40 cm hoger. De Zwarte Gatse kreek wordt geflankeerd door lager gelegen geleidelijk oplopende stroken zonder duidelijke oeverwalvorm. De invloed van de overstroming vanuit de Zwarte Gatse kreek, welke waarschijnlijk heeft plaats gevonden in een voormalig binnengedijkt kreekrelict, heeft zich over vrijwel dit gehele gebied uitgestrekt uitgezonderd de hoogst gelegen gronden in het zuidoosten hiervan. In de Kleine- en Gerard - de - Moorspolder is de invloed het sterkst geweest. Hier vinden we langs de kreek dikke pakketten vrijwel zuiver zand, rustend op de zware ondergrond van de oorspronkelijke polder. Langs de w.zijde van de kreek is de afzetting zelfs meer dan 120 cm dik, zodat de oudere afzetting niet is aangeboord. Waarschijnlijk zijn bij de cathastrofe de betreffende polders eerst tot een bepaald niveau geërodeerd. Verder van het doorbraakgebied wordt de toestand minder ongunstig en vinden we op de oudere ondergrond een opeenvolging van in dikte afnemend en in zwaarte toenemend sediment. Tenslotte is de zwaarte van de jongste afzetting vrijwel gelijk of soms groter dan de oudere afzetting, zodat hier de afzettingen niet meer apart zijn onderscheiden. Wel is op een bepaald niveau vaak nog een wat grauwe- of vuilgrijze zone van de oude bouwvoor waarneembaar. Landbouwkundig zijn de overslaggronden slecht als het pakket dik, zandig en diep ontwaterd is. Naarmate de overslag dunner wordt en zwaarder is verdwijnen de ongunstige factoren en kunnen deze gronden vrijwel gelijk gesteld worden met de schorgronden. In bepaalde gevallen blijkt zelfs, dat zavelig materiaal op een kleiondergrond betere productieve eigenschappen heeft dan op enkel klei.

De zwaardere ondergrond is hier n.l. kalkrijk en goed doorlatend, waardoor in één profiel de goede eigenschappen van de lichte (ruller, vroeger, minder scheurvorming) en de zware gronden (groter vocht- en adsorptie capaciteit) samengaan. De plaatgronden langs de oude dijk ten noorden van Groede hebben een lage grondwaterstand en verdrogen vrij sterk.

De Isenpolder wijkt min of meer af. Waarschijnlijk is de inundatieafzetting hier gering geweest. Het uitgeklaide gedeelte ligt laag, maar wordt door een onderbemaling geschikt gehouden voor akkerbouw. Bij het uitdelven van de klei, voor steenbakkerij, is de bovengrond teruggezet.

76. Baanstpolder

Deze in 1448 door Guy de Baenst bedijkte polder, is in 1590 geïnundeerd en gedeeltelijk herdijkt op octrooi van 26-5-1611.

De ligging is relatief hoog en bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. Het complex plaatgronden ligt het hoogst. Daar het klei en/of zaveldek hiervan ca. 60 à 70 cm dik is, komt in normale zomers weinig verdroging voor. In de schorgronden komt plaatselijk op ca. 70 cm diepte een dun zandlaagje voor, waaronder een vegetatievlak. Waarschijnlijk zal dit het begroeiingsmideelvlak zijn van vóór een inundatie, waarna bij de doorbraak een dun zandlaagje is afgezet.

77. Lampsinpolder

Dit poldertje is omstreeks 1530 bedijkt onder de naam van Grammeespolder. De hoogteligging bedraagt 1.60 - 2.00 m + N.A.P. Gezien de gunstige profielopbouw, is de lage grondwaterstand niet nadelig.

78. Adornispolder

Deze in 1536 bedijkte polder is genoemd naar de bedijker Jan Adornis. In 1570 is deze polder overstroomd en in 1615 herdijkt.

Het gehele zandplatencomplex van deze en de omliggende polders kan gezien worden als één systeem met de plaatgronden in de Groedsche polder. De grondwaterspiegel ligt hier, waarschijnlijk als gevolg van kwel, voor de plaatgronden niet ongunstig, waardoor uitgezonderd bij de ondiepe grofzandige typen weinig droogteschade voorkomt. Rond het dichtgemaakte wiel komt enig licht overslagmateriaal voor. Alleen het hooggelegen zeer licht zavelige type is aan verdroging onderhevig. De laag en onegaal gelegen, uitgeklaide percelen lijden aan verzilting.

De polder is tamelijk vlak en ligt tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

79. Ingedijkte Zwarte Polder

Deze is herdijkt in de monding van het Zwarte Gat in het jaar 1822. Reeds in 1422 ~~van de~~ ^{van de} plaats van de huidige polder bedijkingen uitgevoerd met steun uit de stadskas van Brugge, omdat men bevreesd was, dat door uitbreiding van het Zwarte Gat het Zwin zou verlanden. Volgens octrooi van 18 - 8 - 1623 had weer indijking plaats, waarna grote schade is ontstaan door de vloeiden van 1682, 1720 en 1802. In het profiel zijn nog verontreinigingen van de oude bewoning zichtbaar. De landbouwkundige waarde is goed. De ligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

80. Zwarte Polder

De voorgeschiedenis is gelijk aan die van voornoemde polder. Dit deel is in 1803 herdijkt. De hoogte bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De ligging is wat onegaal en de profielopbouw onregelmatig.

81. Nieuwenhovepolder

De bedijking heeft in 1554 plaats gevonden door Jeronimus en Jacob Adornis. Uitgezonderd een strook door de z.w. helft, op een hoogte van 0.80 - 1.20 m + N.A.P., ligt deze polder op 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

Het grootste gedeelte bestaat uit zeer lichte plaatgrond van inferieure kwaliteit. Als gevolg van zoute kwel treedt in de lagere gedeelten verzilting op. De hogere gedeelten en de dieper ontwaterde profielen langs het uitwateringskanaal verdrogen.

82. Grcote Sint-Annapolder

Deze in 1602 bedijkte polder is in 1682 overstroomd en in 1690 herdijkt. Met deze bedijking is de laatste verbinding van het Zwin met het Zwarte Gat weggenomen. Het grootste gedeelte van deze polder ligt tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met een iets hoger gedeelte ter hoogte van de Oude Polder en een lager gelegen gedeelte langs de dijk van de Lijsbettepolder. Morphologisch sluit het noordelijk deel aan bij het zandplatensysteem van Nieuwvliet en Groede. Overigens vinden we hier vruchtbare zware kleigronden, welke de afzettingen rond Nieuwvliet kenmerken. Van inundatie gevolgen is in deze polder niets merkbaar.

83. Mettenijepolder

Deze is bedijkt in 1542 en overstroomd in 1583. De herdijking is uitgevoerd in 1607

De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. Het noordelijk deel sluit aan bij het bovengenoemde platensysteem en is vrij sterk verdrogend. Het zuidelijk gedeelte bestaat uit goede, zware schorgronden.

84. St. Janspolder

De bedijking heeft omstreeks 1527 plaats gevonden door Jan Adornis. Deze polder ligt langs de Brink (kreekbedding) het laagst, n.l. 0.40 - 0.80 m + N.A.P.. De kleigronden zijn het lichtst langs de kreek en gaan op 40 à 50 cm diepte over in lichte zavel. Naar de dijken wordt de afzetting geleidelijk dikker en zwaarder. Profielen van 50 à 60% afslibbaar met een dikte van 1 meter zijn hier geen uitzondering.

De profielen zijn vlug grijs en nog iets gebleekt als gevolg van vroegere slechte waterstaatkundige toestand. Thans is de ontwatering gunstig. De productiviteit is goed, maar bewerking en vruchtwisseling geven vaak moeilijkheden.

85. Antwerperpolder

De bedijking heeft plaats gevonden in 1417. Na een inundatie in 1477 is de polder in 1506 herdijkt. Deze polder is als een zeer zware aanwas ontstaan in het voormalige Zwarte Gat.

De hoogteverschillen zijn groot: in de noordoostelijke punt ligt deze polder slechts 0.00 - 0.40 m + N.A.P., van hieruit oplopend tot 1.20 - 1.60 m + N.A.P. bij Eoudzande. De kleigronden zijn in het laagste deel het zwaarst (ca. 60% afslibbaar) en het dikst (ca. 70 à 120 cm) met een ondergrond van zavel.

Het lage deel is pas in de laatste decennia behoorlijk ontwaterd. De profielen zijn nog vrij sterk grijs gebleekt. De productiviteit van deze polder is goed, maar de bewerkbaarheid is moeilijk.

86. Gars- en Grubekpolder

Deze polder is in 1502 als aanwas bedijkt. De ligging is vrij hoog, n.l. 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Het poldertje is geheel zwaar en heeft geen vermeldingswaardige verschillen. Het kleidek is ca. 0.80 m dik.

87. St. Jorispolder (Zuidzande)

De bedijking dateert van 1534. De hoogteligging bedraagt 1.40 - 2.00 m + N.A.P.. Overwegend ligt het laagste deel door het midden van de polder langs het kreekje. Van hieruit loopt het maai-veld op naar de oostelijke dijk tot 0.80 - 1.20 m + N.A.P. en naar de andere zijde tot 1.60 - 2.00 m + N.A.P.

Vrijwel de gehele polder bestaat uit zware kleigrond van 70 à 100 cm dikte rustend op lichte of zware zavelgrond. Alleen de hoog gelegen uiterste Noordpunt is iets lichter.

88. Lijsbettepolder

De bedijking is in 1556 uitgevoerd door de Gebr. Pieter en Claes de Meulenaere. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.20 m + N.A.P. met een strook in het noordoosten langs de dijk van 0.00 - 0.40 m + N.A.P.. Dit is waarschijnlijk een uitgekleide gedeelte, dat te nat is om als bouwland te worden gebruikt. Overigens bestaat deze polder uit de karakteristieke zware kleigronden van het Zwarte Gat.

89. Eikenpolder en Christoffelpolder

De Eikenpolder is in 1547 bedijkt en vormt thans een geheel met de in 1537 bedijkte Christoffelpolder. Bodemkundig sluiten deze polders volledig op elkaar aan.

Ook de hoogteligging vertoont nergens enige onderbreking, zodat niet is na te gaan hoe de oorspronkelijke situatie is geweest.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.40 - 0.80 m + N.A.P. met een hogere strook van 0.80 - 1.20 m + N.A.P. langs de z.o., n.w. en n.o. dijk. Uit de zwaarte-verhoudingen valt af te leiden, dat de invloed van het Zwin sterker is geweest bij de aanslibbing dan de invloed van het Zwarte Gat. De gehele polder bestaat uit goede, meer of minder zware schorgrond.

90. Groote Loodijkpolder

De bedijking heeft plaats gevonden in 1556. De hoogteligging bedraagt 0.40 - 1.20 + N.A.P., het laagste deel komt in de n.o. helft voor.

Deze polder bestaat vrijwel geheel uit de karakteristieke zware klei van dit gebied.

91. Kleine Lodijkpolder

Dit poldertje is in 1767 herdijkt, na verschillende malen te hebben gedreven n.l. omstreeks 1634, 1652-53 en 1767. In het profiel is van de inundaties vrijwel niets zichtbaar. Het gehele poldertje bestaat uit zware tot zeer zware dikke kleiprofielen met een hoogteligging van 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

92. Kapellepolder

Bedijkt in 1422 en genoemd naar "minen heere van der Capelle". Deze polder vertoont de hoogste opslibbing tegen de oudste dijk. De ligging bedraagt 0.40 - 0.80 m + N.A.P. tegen de Lodijk en 0.80 - 1.60 m + N.A.P. tegen de Sluische dijk. De polder is overwegend erg zwaar, en vraagt een intensieve ontwatering.

93. Vierhonderd-Beoosten-Terhofstedepolder

Deze polder is bedijkt in 1403 en waarschijnlijk reeds eerder bedijkt geweest. De hoek, die met een bijzondere signatuur op de bodemkaart is aangegeven, ligt hoog en vertoont sporen van bewoning uit de 13e en 14e eeuw. Waarschijnlijk is de eerste bewoning van Terhofstede op dit hoge gedeelte geconcentreerd geweest.

De hoogte bedraagt grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P. met plaatselijk iets hogere ligging van 1.20 - 1.60 m + N.A.P. langs de noordzijde, en een lagere ligging van 0.40 - 0.80 m + N.A.P. in het z.o. Het hoge gedeelte ligt op 1.60 - 2.00 m + N.A.P.

Grotendeels bestaat deze polder nog uit de bij de meer westelijke polders aansluitende, zware kleigrond. In het z.w. wordt de ondergrond zandiger en de bovengrond lichter. Verdroging komt echter nog weinig voor.

De n.w.-hoek, de zg. Schelphoek, heeft een zeer afwijkende profielopbouw. Waarschijnlijk heeft hier enige strandwalvorming plaats gehad.

De ondiepe plaatgrondtypen liggen als ruggen met daar tussen de lager gelegen diepe plaatgronden. De profielen vertonen een sterk gelaagde opbouw van zeer schelprijk zand en grint afwisselend door kleilagen. Gemakshalve zijn deze gronden eender getypeerd als de onderbroken schorgronden met een toevoeging voor de grote hoeveelheid schelpen van gedeeltelijk tertiaire oorsprong, welke hierin voorkomen. Aangenomen kan worden, dat we hier te doen hebben met omgewerkt en opgewoeld materiaal van tertiaire oorsprong, dat tezamen met recent materiaal tot afzetting is gekomen.

De ondiepe plaatgrondtypen hebben een zeer geringe landbouwkundige waarde, daar de gewassen als gevolg van de sterk storende invloed van de zand- en schelplagen geen enkele zomer voldoende tot ontwikkeling komen.

94. Groote Bladelingspolder

Deze in 1443 bedijkte en in 1682 overstroomde polder is genoemd naar het geslacht Bladelin.

De hoogteligging bedraagt in het oostelijk deel 0.40 - 0.80 m + N.A.P. en in het westelijk deel 0.80 - 1.20 m + N.A.P. De lichtere bovengrond in het zuidoosten van de polder maakt de indruk van een doorbraak afkomstig te zijn. De voorliggende polders zijn echter eerder bedijkt dan de overstroming wordt vermeld, zodat het op historische gronden niet bewezen kan worden.

Het oostelijk deel van de polder is overigens zwaar, ca. 50 - 60% afslibbaar, en mede door de nog vrij natte ligging zeer moeilijk bewerkbaar. Een diepere grondwaterstand voor deze gronden is gewenst. De zandplaatjes in het zuiden hebben daarentegen reeds vochttekort. Dit komt sterker tot uiting op de zwaardere dan op de lichtere typen.

95. Olieslagerspolder

Deze in 1803 bedijkte polder is in 1808 overstroomd. De topografie is enigszins onregelmatig. Het n.w. deel met het grootste gedeelte van de voorkomende plaatgronden ligt op 1.60 - 2.00 m + N.A.P. De overige schorgronden liggen grotendeels op 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met in de z.w. hoek nog een iets lagere ligging van de schor- en onderbroken schorgronden.

De profielopbouw is op korte afstand sterk wisselend waardoor goede zware schorgronden en sterk verdrogende plaatgronden direct naast elkaar voorkomen. Vooral de plaatgronden met een bovengrond van zware of lichte klei zijn zeer droogtegevoelig. De grondwaterstand is, als gevolg van de hoge ligging en de diepe waterstand in het nabijgelagen uitwateringskanaal, zeer laag. Hierdoor is in de zomer de ondergrond der zandprofielen, welke meestal een min of meer gelaagde opbouw vertonen, zeer droog. De in deze polder aangegeven kunstmatige verhoging is hoogstwaarschijnlijk een overblijfsel van een schapenstalle.

96. Kasteelpolder

Het octrooi voor bedijking is in 1624 verleend aan Jacques van Loo te Sluis. Hierna is deze polder in 1653 en 1682 overstroomd.

De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met plaatselijk een iets lagere ligging tegen de n.o. dijk. Aansluitend op de vorming van het zandige Zwinsysteem komt hier in de ondergrond plaatselijk vrij grof zand voor. Overwegend ligt het echter zo diep dat de productiviteit van de gronden niet nadelig beïnvloed wordt. Voor een te lage waterstand dient echter gewaakt te worden. Van de bovengenoemde overstromingen is niets in het profiel zichtbaar.

97. Kleine Bladelingspolder

Deze polder zou volgens van Empel en Pieters (1935) dezelfde zijn, als de in de omloper van de Wetering Cadzand vermelde Sebastiaan-Christiaanspolder, welke in 1540 is bedijkt.

De polder ligt grotendeels tussen 0.80 - 1.20 m + N.A.P. met een gedeelte in het oosten van 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

Overwegend bestaat deze polder uit zware klei met op ca. 50 cm diepte een iets humeuze vuilgrijze zone. Aangenomen kan worden dat dit een bij een overstroming bedolven cultuuroppervlak is.

98. Bewesten Terhofstedepolder

Deze polder wordt vermeld in 1423. Het reeds in 1303 vermelde Ter Hofstede ligt op een verhoogd gedeelte aan de n. zijde van deze polder. De hoogteligging bedraagt vrijwel overal 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

Evenals de voornoemde polder bestaat ook deze polder vrijwel geheel uit een naar beneden lichter wordende kleigrond met een oud cultuuroppervlak op enigszins wisselende diepte in het profiel.

In de diepere ondergrond komt in het noorden van de polder nog enig verspoeld tertiair materiaal voor.

99. Retranchementpolder

Deze polder omvat het gebied van de gemeente Retranchement en het hiervan ten z.o. gelegen gedeelte tot de Zand- en Pompdijk. Een bedijkingsjaartal is niet bekend.

Retranchement is ontstaan als verdedigingslinie, welke Prins Maurits in 1600 als het z.g. "Retranchement van Cadsandria" liet aanleggen. Het gevolg is geweest, dat ter Hofstede in verval raakte.

De ligging bedraagt in het noorden 1.20 - 1.60 m + N.A.P. en in het z.o. 0.80 - 1.20 m + N.A.P.

Het noordelijk complex plaatgronden is zeer grof en droog en daardoor vrijwel ongeschikt voor akker- of weidebouw. Uitzanding tot op een gunstig niveau kan hier verbetering brengen. Het overige gedeelte bestaat uit vrij goede tot goede cultuurgrond.

100. Zandpolder

Van dit ten n.o. van de omwallingen gelegen, slechts enkele ha grote poldertje wordt geen bedijkingsjaartal vermeld.

De ligging is hoog, 1.60 - 2.00 m + N.A.P.; en de opbouw zandig. Onder een dunne slibhoudende bovengrond gaat het profiel snel over in een grofzandige laag waaronder weer klei of zavel. De polder is overwegend sterk droogtegevoelig. Diepploegen zou verbetering kunnen brengen.

101. Versche polder

Ook hiervan is het jaar van bedijking niet bekend. De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P. oplopend tot ca. 2 m + N.A.P. naar het westen.

Overwegend een enigszins droogtegevoelige, grofzandig aanvoelende zavelgrond van matige kwaliteit.

102. Willem-Leopoldpolder

Deze polder is bedijkt in 1873, waarin voor een deel zijn opgenomen gronden van de in 1682 overstroomde Zandpolder.

De ligging is hoog: beoosten het uitwateringskanaal grotendeels boven 2.00 m + N.A.P. en bewesten het kanaal 1.20 - 2.00 m + N.A.P.

De opbouw is zeer grillig; de bodemkaart geeft slechts een globaal overzicht van de zeer sterk wisselende samenstelling weer. Het gedeelte beoosten het uitwateringskanaal kan gezien worden als een met weinig, maar zwaar materiaal overslibd platensysteem. De hoogste koppen (zeer lichte zavel) zijn hierbij vrijwel niet overdekt, de lagere gedeeltes zijn tot ca. 50 cm opgeslibd met klei. Bij dunne afdekking zijn als gevolg van doorploegen bovengronden van grofzandige zavel ontstaan.

De lichte kleigronden langs de krekken zijn thans nog iets lager gelegen opvullingen van het in het zandplatencomplex uitgeschuurde krekensysteem, waarvan de overgebleven bedding vaak diep

ingesneden tussen de hogere gronden ligt. Voornamelijk in het oostelijke deel, vinden we in de ondergrond op 80 à 110 cm diepte een sliblaag met ca. 20 - 40% afslibbaar (onderbroken schorgronden). Bij de ondiepe grofzandige onderbroken schorgronden is de kleilaag onder het zand iets slap, nat en vettig met een enigszins gereduceerde kleur, terwijl het bovenliggende zand zeer droog is. Bij dunnere of minder grove zandlagen is de sliblaag droog en geoxydeerd. Hieruit valt af te leiden, dat de dikke grofzandige lagen niet, en de dunnere en minder grofzandige lagen wel door de planten doorworteld worden. De algemene indruk van deze polder is: Overwegend slecht en droog, met de beste gronden in en langs de kreekbeddingen. Scherpe overgang van klei naar vaak zeer grof zand, met plaatselijk een kleilaag onder het zand, welke vaak buiten het bereik van de plantenwortels ligt. Grondwaterstand diep. Ligging ongevaarlijk als gevolg van de vele, slechts gedeeltelijk op de kaart aangegeven kreekbeddingen. Grotendeels als weiland in gebruik, of in gebruik geweest, als gevolg van slechte ontsluiting, verkaveling en profielopbouw.

De polder zou gebaat zijn met een betere kavelindeling en ontsluiting, terwijl verschillende complexen door diepploegen of ontzanding verbeterd kunnen worden.

De restanten van oude dijken zijn waarschijnlijk overblijfsels van de dijk van de voormalige Zandpolder. Het gedeelte bewesten het uitwateringskanaal heeft eveneens een zeer ongunstige samenstelling. Vooral de lichtzavelige plaatgronden in het noordelijk deel zijn zeer grofzandig en droog. Ook de overige plaatgronden zijn als gevolg van de diepe ontwatering weinig droogteresistent.

Als gevolg van zoute kwel, is de kreekbedding op geringe diepte gereduceerd en zilt, waardoor slechts de halophyten zich kunnen handhaven.

103. Zwinpolder

Deze in 1864 bedijkte polder vertoont een afhelling naar het uitwateringskanaal, dat een der laatste Zwingen is geweest. Het complex beoosten het kanaal ligt grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P. en bewesten het kanaal tussen 1.60 - 2.00 m + N.A.P.

Door hoge ligging en zeer diepe waterstand zijn alle plaatgronden aan verdroging onderhevig.

104. Kleine Paspolder

Deze in 1795 bedijkte polder is in 1808 overstroomd en herdijkt. Het plaatgrondencomplex langs de n.o. zijde van de polder ligt op 1.60 - 2.00 m + N.A.P. Het overige gedeelte grotendeels op 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Bij de plaat- en onderbroken schorgronden komen als gevolg van droogte ernstige oogstdepressies voor. De overige gronden zijn goed productief.

105. Gouverneurpolder

Deze in 1716 bedijkte polder ligt grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Vrijwel de gehele polder bestaat uit klei met in de bovengrond een afslibbaar van 50 - 60%. Na een vrij dik, soms zeer dik kleidek van een meter of meer, gaan de profielen over in zavel. De productiviteit is zeer goed.

106. Naneschijnpolder

Deze zeer oude Nieuwlandpolder wordt vermeld in 1282. Dit zal wel één van de eerste bedijkingen zijn geweest rond het in de 12e eeuw ontstane St. Anna Ter Muiden (Janssen en van Dale, 1856 - 1863). Ondanks de ouderdom is de ligging hoog n.l. 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De bodem van de polder en die ten westen hiervan gelegen oudere polders is van veel lichtere samenstelling dan de latere aanwassen aan de oostzijde. Overigens is dit poldertje goed productief.

107. Brixuspolder

Gezien de ligging, moet deze polder ouder zijn dan de voorgaande polder, alhoewel deze pas in 1417 wordt vermeld. Ook het in deze polder in de 12e eeuw ontstane St. Anna Ter Muiden bewijst dit. Volgens Janssen en van Dale (l.c.) was het een eiland, dat tot het Oostkerker Ambacht behoorde en later door bedijking daaraan vastgehecht is.

De ligging is hoog, 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Grotendeels bestaat dit poldertje uit zavelige schorgrond van goede kwaliteit.

108. Zoute-Pannepolder

Het jaar van bedijking wordt niet vermeld, maar zal waarschijnlijk in hetzelfde tijdvak liggen als voorengenoemde polders.

De polder ligt tussen 0.40 - 1.60 m + N.A.P. met het laagste gedeelte tegen de Belgische grens. Mogelijk is dit lage deel eertijds afgekleid voor verhoging van St. Anna Ter Muiden of, b.v. een steenbakkerij. Daar de ligging vrij egaal is, kon hiervan geen duidelijk beeld worden verkregen. De ontwateringstoestand van het lage deel, is nog slecht, waardoor dit uitsluitend als weiland wordt gebruikt.

109. Brugsche Polder

Deze polder wordt vermeld in 1422. Gezien de kleirijke ontwikkeling van het bovenste gedeelte van het profiel, sluit deze polder bodemkundig aan bij de Gouverneurspolder en zal dus van een jonger bedijkings- of herdijkingsjaar zijn dan de voorgaande (106, 107 en 108). De hoogteligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met het hoogste gedeelte langs de geslechte dijk in het zuidoosten.

110. Robbemoreelpolder

Deze polder wordt reeds in 1375 vermeld met een overstroming in 1808. De hoogte bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Ook deze polder bestaat voor een groot gedeelte uit zware klei met enige lichte plaatgronden in het zuidoosten. Met uitzondering van laatstgenoemde gronden is hij een goede productieve polder.

111. Kraayenspolder

Een bedijkingsjaartal is niet bekend. De ligging is laag, grotendeels tussen 0.40 - 0.80 m + N.A.P. Dit is een voor de steenbakkerij afgetiggelde polder met als gevolg een min of meer onegale natte ligging. De enige gebruiksmogelijkheid is daardoor grasland. Daar de zware klei met uitzondering van een klein gedeelte afgegraven is, bestaat thans het grootste gedeelte van het oppervlak uit de lichtere ondergrond. Belangrijke verbetering is mogelijk door enige egalisatie en onderbemaling.

112. Sluische Havenpolder

De polder is bedijkt in 1861. De hoogteligging van de zuidelijke helft bedraagt 0.80 - 1.20 m + N.A.P. en van het n.o. deel 1.20 - 1.60 m + N.A.P. Het gehele poldertje bestaat uit goede schorgrond. De oude verdedigingswerken zijn gedeeltelijk als bouwland, gedeeltelijk als weiland in gebruik. De hoogteverschillen zijn groot. De profielen bestaan hoofdzakelijk uit klei en/of zavelgrond.

113. Mariapolder (Sluis)

Deze in 1825 overstroomde polder is in 1808 uit het z.g. Faswater bedijkt.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. De profielopbouw vertoont plaatselijk enige storing door zandlaagjes. Overigens bestaat de polder uit goede schorgrond. De dijk tussen deze en voorengenoemde polder is geheel afgegraven voor de trambaan.

114. Lapschuursche Gatpolder

Deze in een der laatste zwinarmen ontstane polder is bedijkt in 1649. De hoogteligging bedraagt 1.20 - 2.00 m + N.A.P. met het laagste gedeelte tegen de kreek en oplopend naar de dijk. Vrijwel de gehele polder bestaat uit meer of minder zware schorgrond.

115. Papenpolder

Deze polder is in twee gedeelten bedijkt tussen 1700 - 1710. De hoogteligging is gelijk aan die van de voorgaande polder.

Plaatselijk komt boven 120 cm nog enig dekzand voor. De cultuurwaarde kan echter met de normale schorgrond gelijkgesteld worden.

116. Oudelandsche Polder

Deze polder waarvan reeds melding wordt gemaakt in 1112 is overstroomd in 1624 en 1682. In de jaren van de Vlaamse burgeroorlogen (1488 - 1492) verkeerden de zeekeringen in een zeer slechte staat. Door het leggen van inlagen trachtte men het Oudeland van Kadzand te behouden (Van Empel en Pieters, 1935). Dat dit niet geheel gelukt is, blijkt hieruit, dat naast bovengenoemde overstromingen ook in 1531 deze polder onder water stond. Deze polder omvat het gehele gebied dat begrensd wordt door de Kievits -, Tienhonderd-, Vierhonderd-, Bezuiden de Kerk-, Zuidzande-, Vierhonderd Beoosten-Terhofstede-, Retranchement- en Willem-Leopoldpolder.

Daar het hier een samenstelling van vele kleine poldertjes betreft, loopt de hoogteligging vrij sterk uiteen, en wel van 0 - 1.60 m + N.A.P. Het laagste gedeelte ligt ten z.w. van Kadzand en langs de Zand- en Ambachtsdijk. De hoogste ligging vinden we ter hoogte van de Willem-Leopoldpolder. De algemeen geldende opvatting, dat we hier met een oudlandvorming te doen hebben wordt niet gesteund door de bodemgesteldheid, alhoewel ouderdom en verkaveling dit in eerste instantie zou doen vermoeden. Historisch is nog bekend, dat het eiland Kadzand bestond uit een zeer groot aantal poldertjes (Van Empel en Pieters, 1935 en Gottschalk, 1955). In verschillende oude geschriften van omstreeks 1200 is sprake van de Suutpolre, Kerepolre, Therenpolre, Vallepolrekin, Cherstpolre en vele andere.

Dit gebied, dat ontstaat is als opwas tusseh de armen van het Zwin, is de Oudelandkreken. In hoeverre dit gebied als oudland verland is geweest, is niet meer na te gaan. De mogelijkheid moet niet worden uitgesloten dat het een slechts weinig verland gebied is geweest, waarin ten tijde van de oudlandvorming verschillende stroomgeulen en zandplatenlagen, die het geheel het aanzien gaven van een waddegebied.

Als eerste opwas is een gedeelte ten westen van Kadzand drooggelegd. Door het gunstige milieu voor aanslibbing in de binnenbochten van de voormalige stromen van het Zwin en Zwarte Gat, vond snel aanwas plaats. De aanwas is in een korte opeenvolging, als kleine poldertjes omkaad. In tegenstelling tot de aanwas in de binnenbochten van de stromen vond langs de buitenbochten voortdurend afbraak van het reeds bestaande oudland, veen en dekzand plaats.

Daar op verschillende plaatsen tot 2.50 à 3 m diepte is geboord, en nergens een spoor van dekzand, veen of enige oudlandafzetting is gevonden, kan worden aangenomen, dat in het gehele gebied, tot waar het middelland begint, de oudere formaties, voor zover deze aanwezig zijn geweest, zijn weggeslagen of volkomen zijn omgewerkt en als nieuwland gesedimenteerd.

Van de vele dijkjes, waarmee de op en aanwassen zijn omkaad, is op de meeste plaatsen weinig of niets meer te vinden. Wel zien we de steeds naar binnendraaiende en op de meer binnengelegen polders aansluitende percelering, welke certijds de dijkjes en begrenzingen zijn geweest tussen de verschillende poldertjes. Dit kan aannemelijk worden gemaakt door:

1. Vaak enige afhelling van het terrein van binnen naar buiten, hetgeen bij aanwassen vaak voorkomt
2. Meestal een iets zwaardere en dikkere kleilaag tegen de binnenzijde dan tegen de buitenzijde van elk poldertje.
3. Meestal diep verwerkte profielen op de grenzen der poldertjes
4. De op enkele plaatsen gevonden restanten veen dijkjes, gelegen langs de buitenzijde van de gedraaide percelering.

waarschijnlijk het mondingsgebied geweest van

Door de overstromingen van 1624 en 1682 is deze polder weinig of niet overslibd, zodat de oorspronkelijke toestand vrij zuiver is bewaard gebleven. Alleen langs het kreekje bij de Mariaweg en bij het Breeewater is enige vervorming ontstaan. Wel zijn bij verschillende overstromingen grote gedeelten van de oorspronkelijke poldercombinatie buitengedijkt, welke later gedeeltelijk in de omliggende polders zijn herdijkt.

De landbouwkundige waarde van deze polder is overwegend zeer goed. Slechts het westelijke en zuidwestelijke deel vertoont enige afwijking, door het voorkomen van meer of minder grofzandige plaatgronden. Alhoewel de ouderdom van deze polder hoog is zien we toch dat de plaatzandondergrond aansluit bij de plaatgronden in de polders van veel recenter datum. Hieruit blijkt dus dat de eenmaal gevormde zandplaten wel enigszins vervormd, maar niet over een grote afstand verplaatst zijn.

De plaatgronden geven in vele zomers enige verdroging te zien. Vooral het complex plaatgronden langs de Zanddijk blijkt weinig droogteresistent te zijn, ondanks de nog vrij diepe ligging van het zand. De grondwaterstand is hier vrij laag, terwijl de bovengrond iets groffkorrelig aanvoelt en de ondergrond cementachtig is.

De verschillen in zwaarte zijn, uitgezonderd het zware kleigebied niet groot. Vele zavelgronden hebben een gehalte aan afslibbaar tussen 30 en 35%, terwijl vele lichte kleigronden maar even, boven deze grens uitgaan. Overwegend voelt de bovengrond iets lichter aan dan de laag direct onder de bouwvoor.

Aan de westzijde, ten noorden van de Willem-Leppoldpolder, liggen nog een paar enclaves, welke door het leggen van inlagen (de Noorddijk) en het hierna gegraven uitwateringskanaal van het overige gedeelte zijn afgescheiden, maar die toch tot deze polder gerekend moeten worden.

Als gevolg van afkleiing voor de inlaagdijk is een lage, moerassige, min of meer zilte strook grond ontstaan. De cultuurwaarde hiervan is gering. Ook het niet uitgekleiide gedeelte tegen de kust staat onder invloed van zoute kwel. Hierdoor komt over vrijwel geheel dit gedeelte een blauwe reductiekleur boven 120 cm voor. Vooral onderlangs de duinen is het profiel nat en uitsluitend voor weiland geschikt. Als gevolg van het verstuiiven van duinzand ligt hier een meer of minder dikke laag zand op de kleihoudende ondergrond. Dicht langs de duinen bedraagt dit dek ca. 50 cm om geleidelijk binnenwaarts in dikte af en in zwaarte toe te nemen als gevolg van vermenging met het onderliggend profiel. Het is overwegend een nat en iets ziltig gedeelte, dat gebaat zou zijn met een intensieve ontwatering. De in deze polder aangegeven hoogten zijn reeds grotendeels geslecht. Of dit stelling- of vluchtbergjes zijn geweest is niet bekend.

117. Kievitspolder

Dit gedeelte van de Oudelandsche polder is door het leggen van inlagen omstreeks 1500 verloren gegaan. Het jaar van bedijking is onbekend.

De polder bestaat vrijwel geheel uit zand, met een hoogteligging van > 2.00 m + N.A.P. tegen de duinen en naar binnen aflopend tot 1.60 m + N.A.P.. Het geheel kan gezien worden als een overslibde voet van de nog zeer jonge duinen. Daar karakter en samenstelling van het zand vrijwel gelijk zijn aan die der plaatgronden, zijn deze gronden eenvoudigheidshalve hierbij ondergebracht. De hoge strook tegen de duinen is erg droog, waardoor slechts een zeer armelijke vegetatie tot ontwikkeling komt. De typen met toevoeging r zijn iets vochtiger maar dragen toch nog vrij slecht grasland.

Bij het zeer lichtzavelige onderbroken schortype, is de zandlaag dunner en komt de oorspronkelijke klei van de Oudelandse-polder boven 120 cm voor. Deze kleilaag is vrij zwaar en sterk gereduceerd. Desondanks is de hierboven gelegen zandlaag van 80 à 100 cm dikte in de zomer zeer droog.

118. Vlamingspolder

Deze polder sluit wat voorgeschiedenis, hoogteligging en bodemgesteldheid betreft volkomen bij de voornoemde polder aan. De schorgronden liggen echter iets lager en zijn weinig overstoven, waardoor het nog goede landbouwgronden zijn.

119. Tienhonderdpolder

Deze in 1402 bedijkte polder heeft nadien herhaalde malen van doorbraken en oeverafschuivingen te lijden gehad, waardoor veel land is buitengedijkt.

De hoogteligging bedraagt 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met plaatselijk een iets hogere ligging van de overslag.

Uit de oude toestand van de Oudelandse-polder valt op te maken, dat de verschillende aanwas-poldertjes niet bij de Ambachtsdijk hebben opgehouden, maar in verschillende ringen rond de kern bedijkt geweest zijn.

Bij de overstroming van 1375 en later is een gedeelte van de Oudelandse Polder verloren gegaan. Dit gedeelte is later herdijkt in deze en de hierna volgende polders.

In het profiel kunnen drie afzonderlijke afzettingen worden onderscheiden. Op 60 à 90 cm diepte de oudste afzetting, te herkennen aan een vuilgrijs cultuuroppervlak, vaak verontreinigd met steenresten. Daarboven een meest zware kleiafzetting, welke van boven naar beneden lichter wordt. Tenslotte hierop nog een laag overslag van bouwvoordikte of iets meer, in het bijzonder langs de kreken. De kreken zijn waarschijnlijk ontstaan of sterk vergroot tijdens de inundaties.

De polder bestaat voor een groot gedeelte uit zware klei van goede kwaliteit. Ook de overslaggronden zijn zeer goede landbouwgronden. De ontwateringstoestand is gunstig.

120. Vierhonderd Bezuiden de Kerkpolder

Deze polder is in 1403 bedijkt. De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. Gezien de hiervoor besproken toestand van de Oudelandse Polder moet ook dit een herdijking zijn van gronden van het oorspronkelijke eiland Kadzand.

We zien n.l. in deze polder verschillende perceel sloten volkomen aansluiten op de voormalige oude dijkjes en grenzen in de Oudelandse Polder.

Waarschijnlijk is de toestand van de Oudelandse Polder, voordat de vloed dit gebied teisterden, reeds gelijk geweest aan de tegenwoordige toestand, waarbij vrijwel alle dijkjes geslecht waren, met op de grens van de voormalige poldertjes een scheidings-sloot. Bij de doorbraak zijn deze slootjes gedeeltelijk in gebruik genomen als kleine watervoerende kreekjes. Gezien de zwaarte van het sediment heeft de afzetting na de doorbraak in een rustig milieu plaats gevonden, waardoor slechts weinig uitschuring is opgetreden. Enkele van deze kreekjes, vertonen nog een duidelijk verband met de laterale ontwikkeling van de Strijdersgatsche kreek.

De dikte van overslibbing kan op 70 à 100 cm gesteld worden aangezien het oude cultuuroppervlak op dit niveau voorkomt.

De ontwateringstoestand en landbouwkundige waarde laat in deze polder weinig te wensen over. Alleen de bewerkbaarheid van de zware kleigronden is minder gunstig.

121. Strijdersgaspolder

Deze polder is door de Heer van Moerkerke in 1415 bedijkt uit diverse polders van voor de grote vloed van 1375 en 1394. Genoemd worden Buschier-, Plakel-, Cnockaert- en Clinkaertpolder (van Empel en Pieters, 1935). Thans spreekt men hier nog wel van de Knokkertpolder. Ook deze polders zullen eertijds deel hebben uitgemaakt van de aanwassen rond het eiland Kadzand.

Het cultuuroppervlak van het verdronken land is op verschillende plaatsen op ca. 80 cm nog waarneembaar.

De hoogteligging van deze polder bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. en is het laagst langs de kreken en het hoogst aan de n.w. zijde van de polder. De grote kreek ligt gedeeltelijk iets beneden N.A.P. Door de diepe ontwatering is zelfs in de kreek plaatselijk akkerbouw mogelijk. Grotendeels is deze echter in gebruik als grasland, waarvan een gedeelte aan verzilting lijdt. De kleigronden in deze polder zijn zeer zwaar, plaatselijk meer dan 60% afslibbaar. De bewerkbaarheid is zeer moeilijk.

122. Zuidzandepolder

Het jaar van bedijking is niet bekend. Volgens van Empel en Pieters (1935) vermeldt Dr. van Werveke een stuk van 1290, waarin een beslissing wordt medegedeeld over tienden in Kadzand en omliggende plaatsen. Hierin komt een uitspraak voor betreffende "tota insula de Zuidzand". In 1290 was Zuidzand dus een eiland, gelegen ten zuidoosten van Kadzand. In verschillende latere stukken is sprake van een groot aantal polders, zoals Groote en Cleenen Tarwpolder, Westhoecpolre, Geldzak-, Brompolder en vele andere (van Empel en Pieters, 1935). Het ontstaan van dit eiland met aanwassen is analoog aan het eiland Kadzand. In 1290 bestond dus nog geen verbinding met Kadzand. Wanneer deze tot stand is gekomen, is onbekend.

Hoogstwaarschijnlijk heeft deze polder samen met de voren genoemde polders gevloeid, maar zal spoedig voor een gedeelte herdijkt zijn, daar de oude toestand nog vrij zuiver is bewaard gebleven, en geen overslibbing in het profiel zichtbaar is. De laatste jaren zijn echter verschillende oude scheidingen van de voormalige ringdijken gedicht en rechtgetrokken, zodat thans in de kern de toestand zeer vervaagd is.

Waarschijnlijk hebben langs verschillende perceelsscheidingen aan de buitenzijde van deze polder eveneens dijkjes gelegen. Daar zowel bodemkundig als topografisch geen duidelijke aanwijzingen meer te vinden waren, zijn deze dijkjes niet op de kaart aangegeven.

De hoogteligging bedraagt 0.40 - 1.60 m + N.A.P. met het hoogste gedeelte in en nabij de kern. De kwaliteit van deze uit naar beneden lichter wordende schorgronden bestaande polder is uitstekend.

III. POLDERS, GEHEEL OF HOOFDZAKELIJK BESTAANDE UIT NIEUWLAND OP OUD- EN/OF MIDDELLANDGRONDEN

123. Groote Zoutepolder

Als jaar van bedijking wordt door Van Empel en Pieters (1935) 1524 vermeld, met een overstroming in 1808.

De genoemde bedijking zal in dit geval wel een herdijking zijn van de gronden, die bij de grote vloed in de 14e en 15e eeuw verloren zijn gegaan. De beschrijving bij de waterstaatskaart (1938) vermeldt een bedijking voor 1377 en een herdijking in 1524, hetgeen als juist kan worden aangemerkt.

De hoogteligging bedraagt 0.40 - 1.20 m + N.A.P. met de laagste ligging in het n.-deel. De ligging is relatief laag, hetgeen verband houdt met de opbouw van deze polder. De ondergrond bestaat n.l. uit veen waarop over een betrekkelijk kleine oppervlakte een dun laagje oudland voorkomt, als uitloper van het oude land in de meer westelijk gelegen gebieden. Na de grote overstromingen is hierop een vrij dik dek van meestal 1 m of meer nieuwland afgezet. Na inpoldering en drooging is het veen nog flink geklonken. Zoals reeds werd opgemerkt is de oude landafzetting hier van weinig betekenis. Het laagje, dat in het westen nog vrijwel aaneengesloten voorkomt, is meestal maar ca. 20 cm dik, vaak slap, vet en soms kalkhoudend. Het veen is hier plaatselijk op 1.10 - 1.20 m aangetroffen. In het overige gedeelte ligt het nieuwland grotendeels direct op het veen. Aangenomen kan worden, dat hier weinig oudland tot afzetting is gekomen, zodat de eerste occupatie van Biervliet en omgeving moet hebben plaats gevonden op weinig overslibde veen- en dekzandgronden. Dat veen en oudland hier als een eiland tussen de nieuwlandgronden liggen is een gevolg van de eroderende werking van bovengenoemde overstromingen.

Door de lage ligging was de ontwatering vroeger slecht, ook thans is de grondwaterstand nog tamelijk hoog, maar toch voldoende. De ondergrond is vrij licht en meestal gelaagd slibhoudend. De bouwvoor vertoont bij de lichte zavel wat neiging tot slempen.

124. Nieuwe Groedsche of Oude IJevenepolder

De als gevolg van oorlogshandelingen omstreeks 1583 overstromde Oude IJevenepolder is in 1613 herdijkt door Jacob Cats.

De eerste bedijkingen van het waterschap van de Oude IJeven zijn volgens Gottschalk (1955) omstreeks 1000 uitgevoerd. Bewoning wordt in dit gebied vermeld van omstreeks 700 n. Chr. De bewoning was geconcentreerd op de kreekruggen, die tevens het bouwland vormden. De lage poelgebieden (moeren) werden geëxploiteerd als grasland, terwijl de veenondergrond hiervan werd benut voor het graven van veen voor zoutwinning en huisbrand.

Het oudeland is slechts voor een gedeelte bewaard gebleven en is aan vele zijden abrupt afgebroken of doorsneden als gevolg van overstroming en afbraak uit latere eeuwen.

De afzetting van het hier aanwezige oudeland is tot stand gekomen vanuit de richting van Zwin en Zwarte Gat. De overstromingen uit de latere eeuwen, waarvan de oorlogsinundatie van 1583 voor deze polder de meest belangrijke is geweest, heeft zich grotendeels vanuit het oosten voltrokken. Vanuit het Gat van Nieuwerhaven is hierbij de Nieuwerkerksche-kreek in een bestaande kreekrug geslagen. Verschillende aftakkingen drongen het poelgebied binnen en hebben vooral in het z.w. door uitschuring van sloten en laagten in het oudeland de vorm aangenomen van een grillig erosiepatroon. Naast de kreek is over grote oppervlakten een laag nieuwe vruchtbare klei afgezet. Het sterk geërodeerde oudeland is door een dikke opslibbing van de poelgronden en door een geringe of geen opslibbing van de kreekrug- en kleiplaatgronden veranderd in een veel vlakker gebied.

De hoogteligging bedraagt thans grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P.. In het zuidwesten is een complex poelgronden in geringer mate overslibd, waardoor de ligging relatief laag (0 - 0.80 m + N.A.P.) is. Dit vrij natte gebied is nog grotendeels in gebruik als grasland. De niet overslibde kreekrug- en kleiplaatgronden, welke voornamelijk in het westen voorkomen en een gedeelte met een dikke nieuwe opslibbing in het oosten van de polder liggen tussen 1.20 en 1.60 m + N.A.P.

De landbouwkundige waarde staat in direct verband met de dikte van overslibbing van het oudeland. De niet afgedekte gronden zijn sterk slempig en daardoor in het voorjaar moeilijk bewerkbaar en lang nat, koud en weinig oogstzeker. Deze ongunstige eigenschappen zijn grotendeels het gevolg van de kalkarmoede van de bovengrond. De dik afgedekte gronden zijn uitstekend en kunnen bij een goede ontwatering vrijwel met de schorggronden gelijk gesteld worden. De minder dan 50 cm afgedekte oudlandgronden nemen een tussenpositie in. Plaatselijk zijn ze enigszins slempig, terwijl vaak ongunstige oudelandkenmerken, zoals slecht doorlatende kleilagen of vrij zandige ondergrond, de productie nog enigszins ongunstig beïnvloeden.

De overgang van niet afgedekte naar afgedekte oudelandgronden verloopt erg grillig, zodat slechts met een globale lijn de situatie begrensd kan worden.

De op de kaart aangegeven oude cultuurplekken zijn bewoningscentra van vóór de overstroming, zij zijn meestal overslibd.

Van de oude IJevene- of Barendijk is weinig of niets overgebleven, zodat de oude toestand alleen kan worden gereconstrueerd door verschil in hoogteligging en bodemgesteldheid ter weerszijden van deze thans als weg in gebruik zijnde dijk. Ook de oude kaarten steunen ons in de opvatting omtrent de ligging van deze dijk.

De enige vliedberg van westelijk Zeeuws-Vlaanderen in nog enigszins volledige toestand vinden we in dit gebied. Volgens overlevering heeft de parochie Nieuwerkerke bij de Torenhoeve aan de Nieuwerkerksche kreek gelegen.

124a. Van der Lingspolder

Deze polder is door Johan van der Lingen in 1636 bedijkt en kort voor 1686 geïnuundeerd en door de toenmalige eigenaar Jhr. Pieter Richard herdijkt. In deze polder zijn nog bij de voorgaande polder aansluitende restanten van het oudeland aangeboord. De overslibbing met een jonger sediment is dikker dan in de Nieuwe Groedsche Polder, waardoor slechts min of meer vervormde restanten van kreekruggen konden worden aangetoond.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P. De landbouwkundige waarde is goed.

125. Groote Henricuspolder

De herdijking heeft in 1615 plaats gevonden door Jacob Cats, waarna de polder in 1621 is geïnuundeerd voor de defensie en in 1638 is herdijkt.

Waarschijnlijk zal de oorspronkelijke polder omstreeks 1583-85 zijn geïnuundeerd bij welke gelegenheid de grote kreek vanuit het Gat van Nieuwerhaven in deze polder is uitgeschuurd.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.80 - 1.60 m + N.A.P. waarvan het hoogste gedeelte de kern van de kreekrug vormt.

De kreekrug met de verschillende aftakkingen heeft oorspronkelijk één systeem gevormd met die uit de omliggende polders, maar is door de latere overstromingen doorsneden met kreken, welke met jong kalkrijk materiaal zijn opgevuld.

Ook hier hebben de overslibbingen de hoogteverschillen tussen poel- en kreekruggrond vrijwel genivelleerd.

De verkaveling en topografie zijn dan ook volkomen gelijk aan die van een nieuwlandpolder.

De landbouwkundige waarde komt overeen met die van de Nieuwe Groedsche polder. De aangegeven verhogingen staan bekend als vliedbergjes. Er is nog maar weinig van overgebleven.

126. Stampershoekpolder

Dit poldertje is in 1634 door Pieter Pietersen van Guelick bedijkt uit de schorren, welke na de overstroming van het oudeland zijn opgewassen.

De hoogteligging bedraagt voor het noordelijk deel 0.40 - 0.80 m + N.A.P. en voor het zuidelijk deel 0.80 - 1.20 m + N.A.P..

Overwegend is een dik dek nieuwlandgrond gevormd, waardoor de poelgrond niet en de kreekrundergrond eerst beneden 50 cm is aangeboord. Deze polder bestaat geheel uit goede klei en zavelgrond.

127. Generale Prins-Willempolder, 2e gedeelte

Deze in 1582-85 overstroome polder is in 1651/52 herdijkt. Het oude Schoondijke, gelegen ten oosten van het tegenwoordige Schoondijke, is hierbij ten ondergegaan. De oude cultuurgronden met veel bewoningsresten zijn op de kaart aangegeven. Het nog historisch bekende Vuilendijke, moet nog meer oostelijk gelegen hebben en is waarschijnlijk reeds bij vroegere inundaties ten onder gegaan.

De hoogteligging van deze polder bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met kleine plekjes van 0.80 - 1.20 m + N.A.P. verspreid over de polder.

Iets van de topografie van het oude land is vooral in het westen nog zichtbaar aan een geringe opwelling van het terrein waar de kreekrug-kleiplaatgronden voorkomen. Morfologisch sluit het z.w. deel volkomen aan op de hiervoor besproken middellandpolders. Meer naar het zuiden en oosten van deze polder zakken de kreekrug- en poelgronden dieper in de ondergrond weg of verdrogen geheel. Wel wordt hier nog, in het bijzonder in het oosten, een oudere afzetting aangeboord. Deze bestaat echter niet uit zuiver oudland, maar houdt meer het midden tussen Nieuw- en Oudland en is tot stand gekomen onder invloed van de Post Karolingische transgressie.

De opbouw zover deze kan worden nagegaan is vrijwel gelijk aan die van de nieuwlandgronden, daar geen uitgesproken kreekrug- of poelgronden voorkomen. Wel komen in de ondergrond wisselende afzettingen van lichte en zware, kalkarme en kalkrijke lagen voor.

Indien het profiel in de ondergrond min of meer kalkarm en stug was (dus het karakter van een oudland grond had) is deze laag gemakshalve tot het oude land gerekend; was de laag kalkhoudend en weinig of niet storend dan is deze tot de nieuwlandgronden gerekend. Ook in de naastliggende Oranjepolder komt een soortgelijke afzetting voor, welke tot hetzelfde systeem gerekend kan worden. Onder vrijwel het gehele gebied, uitgezonderd onder de kreekrundergronden, wordt veen en dekzand op ca. 2 à 3 m aangetroffen.

Gezien de recente kreekbeddingen, welke deze polder het aanzien van een nieuwlandpolder geven, heeft de overstroming van alle kanten plaats gehad.

Landbouwkundig is deze polder overwegend zeer goed, daar het grootste gedeelte van het oude land voldoende is overslibd. Slechts de dun overslibde kleiplaat- en kreekrundergronden ondervinden nog enigszins de nadelige storende invloed van de kleiplaat- en of enige grofzandstoring van het oudeland.

Onder invloed van de doorbraak vanuit het Groote Gat is op het onderliggende oude land in eerste instantie een zandplatencomplex gevormd.

Plaatselijk kon de onderliggende poel- of overgangsgrond nog worden aangeboord. Gemakshalve zijn deze gronden als plaat- en onderbroken schorgrond ingedeeld, met toevoeging van p als het oudland werd aangeboord. De opbouw is zeer grillig, waardoor op korte afstand sterke en vrijwel geen verdroging voorkomt. Overigens doen zich in deze polder geen moeilijkheden voor.

Het restant oude dijk is gedeeltelijk ingeslibd en is een overblijfsel van de oudere bedijkingen.

128. Oranje-benoorden-IJzendijke

Deze polder heeft eertijds grotendeels behoord tot de watering Gaternisse en is na meerdere overstromingen in 1618 herdijkt. Verschillende overblijfsels van de oude bedijkingen zijn hier nog terug te vinden. Waar Gaternisse precies heeft gelegen, is niet te zeggen. Plaatselijk worden oude cultuurgronden in de ondergrond aangetroffen. Waarschijnlijk zijn deze gronden overblijfsels van de verdwenen parochie. Ook de op de kaart aangegeven verhoging moet anthropogeen zijn. Deze manifesteert zich als een kalkarme slempige zavelgrond, welke als een opduiking van de onderliggende afzetting sterk naar boven komt, en wel is ingeslibd maar niet geheel is overslibd tijdens de inundaties.

Over grote gedeelten bestaat de ondergrond uit een oudere afzetting, zoals deze besproken is voor het oostelijk deel van de voren genoemde polder. Vooral in het noordelijk deel van de polder zijn de verschillen in de ondergrond groot, afwisselend licht en zwaar, kalkarm en kalkrijk. Ook hier zijn de min of meer kalkarme ondergronden aangegeven met de toevoeging p, terwijl de kalkrijke, alhoewel het oude cultuurvlak zich duidelijk in het profiel aftekent niet zijn onderscheiden, tenzij de ondergrond kalkrijk en zwaar was. Deze profielen zijn aangegeven door de toevoeging k.

De hoogteligging van deze polder bedraagt grotendeels 0.80 - 1.60 m + N.A.P. met de hoogste gedeelten in het noordoosten en zuidwesten.

De landbouwkundige waarde is goed, maar vraagt vooral bij de wat minder goed doorlatende ondergrond een intensieve drainage.

129. Polder Vijfhonderd in Beoosten Eede

Ook deze oorspronkelijke oudelandpolder is na de overstromingen in 1650 als middelland polder bedijkt.

Zowel de oudland vorming, als de latere overslibbingen hebben plaatsgevonden vanuit de richting der Zwingen.

De, ook hier meestal slechts dun afgedekte kreekruiggrond, is opgebouwd uit een goede, weinig storende, vrij kalkrijke zavelgrond, die naar beneden overgaat in fijn- of grofzand.

Plaatselijk was de scheiding tussen de jonge en oudere afzetting nauwelijks zichtbaar. Waarschijnlijk is voor de afzetting de bouwvoor van het oudeland geheel of gedeeltelijk afgeslagen. De klei-plaatgronden zijn ook hier kalkarm en stug en voelen vaak iets cementachtig aan.

De dikker dan ca. 80 cm overslibde poel- en overgangsgronden zijn niet erg zwaar en meestal iets kalkhoudend.

Over het geheel genomen is de landbouwkundige waarde goed, de kreekruiggronden met grofzandige ondergrond zijn iets aan de droge kant.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20-1.60 m + N.A.P. aan de w.-zijde plaatselijk iets hoger en in het oostelijk deel plaatselijk iets beneden dit niveau.

130. Dierkensteenpolder

In deze in 1650 herdijkte polder vinden we de voortzetting van het oudlandsysteem. De polder wordt vermeld in 1412 maar zal eveneens wel omstreeks 700 verland en omstreeks 1000 bij de Oude IJevena bedijkt zijn geweest.

De kreekrudden nemen hier snel in omvang af, om in zuidelijke richting geheel te verdwijnen. Op de diep gelegen poel-, overgangs- en kreekruddgronden is op vele plaatsen, vóór het laatstgevormde jonge dek, nog een laagje min of meer kalkhoudende zavel afgezet van ca. 30 cm dikte of meer waarin een duidelijk waarneembaar begroefingsvlak voorkomt. In het zuidelijk deel van de polder is de poel- of overgangsgrond niet meer, maar genoemde zavellaag in vele gevallen nog wel aangeboord.

Daar het verschil tussen deze zavellaag en de kreekruddgrond moeilijk te onderscheiden was, moest tot 2 m diepte worden geboord om de veenloze kreekruddgronden te kunnen karteren. De voornaamste kreekruddgronden liggen nog enigszins gewelfd en hebben een mooi zavelig, vrij kalkrijk profiel. Plaatselijk komen hierin ca. 15 m brede grofzandige banen voor, die verdrogen. Wegens de geringe oppervlakte zijn deze niet op de bodemkaart aangegeven. De landbouwkundige waarde is overwegend zeer goed.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P. langs de peripherie plaatselijk iets hoger.

131. Polder Bewesten Mede Benoorden St. Pietersdijk

Deze middellandpolder is in 1650 herdijkt. De dijk, welke strekt van Sluis naar de Schans bij Kruisdijk, is moeilijk verklaarbaar.

Aangezien de bodemlijnen volledig doorlopen zal deze dijk waarschijnlijk pas later zijn aangelegd.

De hoogteligging bedraagt voor bijna de gehele polder 1.20 - 1.60 m + N.A.P.. Ook hier zijn, evenals in vorenstaande polder, overgrote oppervlakten en afzettingen boven 120 cm te onderscheiden n.l. het oud land, waar overheen voornamelijk in de laagste gedeelten een zavellaag, welke naar het z. en w. in dikte en kalkrijkdom toeneemt en tenslotte het tijdens de 16e eeuwse overstromingen gevormde jonge dek. De grote kreekrug is uitsluitend tijdens de laatste overstromingen, en dan nog relatief weinig overslibd. De kreekruddergrond is in het bovenste gedeelte meestal niet erg zwaar, maar stug met een cementachtige pakking. Beneden 80 cm komt vaak grof zand voor, hetwelk samen met de minder gewenste structuur van het bovenliggende gedeelte van het profiel en de zeer diepe grondwaterstand nabij het uitwateringskanaal een minder gunstige ontwikkeling van de gewassen tot gevolg heeft.

De overgangs- en poelondergrond zakt naar west en zuidwest geloidelijk dieper weg, terwijl de bovengenoemde zavellaag naar rato in dikte en kalkrijkdom toeneemt. Langs de buitenrand werd het oud land niet meer, maar de zavellaag nog wel aangeboord. Aangezien deze hier kalkrijk en niet storend is, is zij niet afzonderlijk aangegeven.

Langs de Krabbekreek zijn tijdens de inbraak nog enige zandplaatjes gevormd, die afhankelijk van de dikte van het slibhoudende dek en samenstelling van het zand in meerdere of mindere mate droogtegevoelig zijn.

Overigens is de polder voor het grootste gedeelte van zeer goede landbouwkundige kwaliteit.

132. Isabellapolder benoorden Aardenburg

Deze polder is in 1649 herdijkt en zal circa 700 na Chr. bewoond zijn geweest, aangezien Aardenburg als Rodenburg reeds in 707 wordt vermeld. Volgens Van Empel en Pieters (1935) zijn naast Aardenburg in dit gebied al vroeg verschillende nederzettingen verzezen. Genoemd worden Zantvoorde bij Aardenburg, Lane Aardenburg op de plaats van het huidige Draaiburg en ten westen hiervan Hanekenswerve. Meerdere nederzettingen worden nog vermeld. Deze gehuchten of parochies zijn, waarschijnlijk als gevolg van het oorlogsgeweld in de 16e en 17e eeuw met de hieraan verbonden inundaties, alle in verval geraakt en verdwenen.

Voor het gebied ten westen van de grote kreekrug bedraagt de hoogteligging globaal 1.20 - 1.60 m + N.A.P.; voor het oosten bedraagt dit grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P.

De kreekrug vertoont in het noorden een afbuiging naar de kreekrug in de Polder Bewesten Eede Benoorden St. Pietersdijk en één naar de rug in de Polder Vijfhonderd in Beoosten Eede. Hieruit blijkt dat dit eertijds één systeem heeft gevormd. Het naar het westen afbuigende complex sluit qua profielopbouw ook aan op de bovengenoemde polder (131).

Het niet met inundatiemateriaal overvloedige gedeelte vertoont een vrij sterke verslemping van de bovengrond.

Het overige deel van deze kreekrug heeft weinig kleistoring en is overwegend kalkrijk en zavelig, maar in de diepere ondergrond vrij licht. De naast de kreekruggen gelegen overdekte oudelandgronden zijn meestal niet zwaar, ca. 20 - 35% afslibbaar, met op ca. 1 m vaak een zwaarder poelsediment. Deze gronden vertonen veelvuldig de typische gele vlekken van het basisch ferrisulfaat (zg. kattenklei).

Aangezien deze gronden onder een kalkrijk dek gelegen zijn vormt de zuurgraad geen belemmering voor de beworteling. Zeer plaatselijk worden in het zuidelijk deel van de polder dekzandkopjes aangetroffen. Deze waren echter de oppervlakten te gering om ze op de bodemkaart aan te geven.

In oostelijke richting verdwijnt de oudeland-afzetting en bestaan de profielen uitsluitend uit nieuwland of nieuwland op humeus dekzand.

De landbouwkundige waarde van de gehele polder is vrij gelijkmatig en goed. Volgens de grondgebruikers zou de polder tijdens de winter- en voorjaarsmaanden iets te nat zijn, waardoor de gewassen wat laat tot ontwikkeling komen.

IV. POLDER, GEHEEL OF HOOFDZAKELIJK BESTAANDE UIT OUDLANDGRONDEN

133. Veerhoekpolder

Deze oude landpolder vormde eertijds het eerste en tweede begin van de watering der Oude IJevne en is bij de inundaties van 1585 droog gebleven. De occupatie is reeds op 700 of hiervoor te stellen daar Oostburg reeds in 713 wordt vermeld (Van Empel en Pieters, 1935). De hoogteligging bedraagt voor de kreekrug 1.20 - 1.60 m + N.A.P., voor de kleinere kreekjes, overgangs- en poelgronden grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P. voor het gemoerd complex 0.00 - 0.80 m + N.A.P..

Door het ontbreken van een nieuwanlanddek heeft deze polder zijn typische oudland verkaveling, topografie en bodemgebruik behouden. In de opbouw zijn duidelijk 2 fasen te onderscheiden. Op de flanken van de kreekrug vinden we de zavelige, meestal naar beneden kalkhoudend wordende overgangsgronden rustend op een kalkarme poelgrond. De poelgrond heeft eveneens twee afzettingen op elkaar, welke soms op 50 à 60 cm diepte worden afgescheiden door een iets lichtere kalkhoudende laag. Aangezien echter het karakter van het oudeland volkomen overheerst, is deze polder niet tot het middelland gerekend.

De kreekrug- en overgangsgronden zijn grotendeels in gebruik als bouwland. Het kalkgehalte is enigszins wisselend, waardoor de hieraan gebonden slempigheid in meer of mindere mate optreedt.

De poelgronden zijn in gebruik als weiland en hiervoor goed geschikt. Een groot voordeel t.o.v. van de poelgebieden in Zeeland is het vrij zoete grondwater. Het veen ligt diep, n.l. op 1.50 à 1.80 m minus maaiveld.

Egalisatie van de onegale, gemoerde percelen zou de productie ten goede komen.

V. POLDERS, GEHEEL OF HOOFDZAKELIJK BESTAANDE UIT NIEUWLAND-OP-DEK-
ZANDGRONDEN

Van Empel en Pieters (1935) geven voor deze polder geen bedijkingsjaartal. De beschrijving bij de waterstaatskaart (1938) vermeldt 1698. Of dit jaartal juist is kan in twijfel worden getrokken, aangezien voor de eerder bedijkte Groote Boompolder in 1652 het octrooi voor bedijking is verleend. Aan de hand van archaeologische vondsten (gedetermineerd door Dr. P.K.J. Modderman) moet de overstroming van het toenmaals aanwezige afgeveende dekzandgebied worden gesteld op ca. 1400 n. Chr. Dit correleert goed met de bekende inundaties uit die tijd.

De hoogteligging bedraagt 0.80 - 1.60 m + N.A.P. met de hoogste ligging voornamelijk langs de St. Pietersdijk, waar het dekzand sterk omhoog komt. Het type ZII ligt hier zelfs nog boven 1.60 m + N.A.P. Hierdoor vinden we de minst overslibde, vaak gebroken gronden, langs deze rand, met in de ondergrond plaatselijk een podzolprofiel. De sterk gebroken typen zijn kalkarm en slempig en behoren tot de slechtste gronden van deze polder. De minder gebroken gronden hebben meer het karakter van een nieuwanlandgrond, zijn wel iets slempig maar reeds aanmerkelijk beter van structuur. De dik overslibde, niet gebroken gronden kunnen vrijwel gelijkgesteld worden met de goede schorgronden. Onder het slibdek vinden we het oorspronkelijke humus- of humusijzerpodzol van het dekzand.

Verdroging komt weinig voor, zelfs de gronden met humusarm dekzand tussen 50 - 80 cm geven wegens voldoende hoge grondwaterstand weinig of geen verdroging te zien.

Aangezien het dekzand vóór de overslibbing reeds in cultuurwas, met als verkaveling, de smalle stroken met de zeer vele greppels, slootjes en bolliggende akkers, zoals die bij Ede nog voorkomen, is de diepte der dekzandondergrond zeer onregelmatig; waardoor deze slechts globaal kon worden gekarteerd.

De overslibbing heeft in 2 fasen plaats geronden. In de laagste dekzandgedeelten vinden we op het zand een laagje van 20 à 30 cm tamelijk zware, vuilgrijze klei. Hieroverheen is een lichter sediment afgezet, dat ook over de hogere gedeelten heen ligt.

135. Groote Boompolder

Het octrooi tot bedijking is in 1652 verleend aan David Coolhaas, Burgemeester van Oostburg. Na een overstroming is de polder herdijkt in 1698. De hoogteligging bedraagt vrijwel geheel 1.20 - 1.60 m + N.A.P. In het n.-deel, waar plaatgronden voorkomen, is de ligging plaatselijk nog iets hoger.

Deze polder is iets dikker overslibd dan de vorengenoemde polder en heeft daardoor vrijwel geheel het karakter van een nieuwanlandpolder.

Alleen tegen de St. Pietersdijk komen ook hier enkele complexen voor, welke dun overslibd en soms iets gebroken zijn met in de ondergrond plaatselijk een podzolprofiel. Kleine kopjes dekzand komen vrijwel aan de oppervlakte, maar zijn te gering van omvang om op de bodemkaart aan te geven. De plaatgronden bestaan gedeeltelijk uit omgewerkt dekzand, waardoor zij plaatselijk iets fijner en minder kalkrijk zijn dan normaal. In de diepere ondergrond op ca. 1.60 - 2.00 m + N.A.P. is het humeuze dekzand nog ongestoord aanwezig. De plaatgronden zijn als gevolg van geringere droogteresistentie minder productief dan de overige gronden van deze polder.

136. Beooster Eede en Hoogland van St. Kruispolder

Deze polder wordt in het zuiden omsloten door de Eeuloosche watergang en de Doopersdijk, in het westen door de weg Aardenburg - Eede, in het noorden door de St. Pietersdijk en in het O. door de Eclgische grens.

Als bedijkingsjaartal wordt 1687 vermeld. Aangezien de voorliggende polders eerder bedijkt zijn, zal het ook hier een herdikking betreffen.

Ook de in het oostelijk gedeelte gelegen Oranjedijk en het geslechte dijkje bij het Groote Gat wijzen op meerdere bedijkingen. De Eeuloosche watergang heeft ook ter weerszijden tussen dijkjes gelegen, waarvan slechts weinig meer is terug te vinden.

De hoogteligging bedraagt voor de overslibde dekzandgronden grotendeels 0.80 - 1.20 m + N.A.P., plaatselijk iets hoger. De niet overslibde zandgronden liggen grotendeels tussen 1.20 - 1.60 m + N.A.P., uitgezonderd de humusijzerpodzolen welke 1.60 - 2.00 m + N.A.P. en langs de St. Pietersdijk zelfs plaatselijk boven 2.00 m + N.A.P. liggen.

Aangezien deze polder een zeer gevarieerde dikte van overslibbing te zien geeft, is de samenstelling en landbouwkundige waarde zeer sterk wisselend.

De droogste zandgronden zijn het slechtste en dragen meestal een perceeltje arm grasland, dat in gebruik is als huisweide van deze dichtbewoonde zandrug. Binnen in de polder zien we diverse overgangen van humuspodzolen, slibhoudende zandgronden naar dun overslibde gebroken tot dik overslibde dekzandgronden. Zoals reeds in het voorgaande werd opgemerkt, bestaat er een direct verband tussen de dikte van overdekking en de landbouwkundige waarde. Hierdoor vertonen de sterk gebroken typen veel, de lichtgebroken minder en de niet gebroken gronden geen verslemping van de bovegrond. De overslibde dekzandgronden bestaan grotendeels uit humuspodzolen tot bruine gleygronden. Vooral in het n.w. komen van laatstgenoemde dikke profielen voor.

Overigens zijn de Z1 profielen weinig en de Z2 gronden vrij goed droogteresistent. Dit is eveneens het geval bij de zandgronden met dikker of dunner humusdek.

Zowel de dikte van overslibbing, de mate van gebrokenheid als de diepte van het humeuze dek zijn op vele plaatsen zo meer gevarieerd, dat op de bodemkaart slechts een globaal beeld is gegeven van de zeer wisselende samenstelling.

137. Polder Bewester Eede Bezuiden St. Pietersdijk

Deze polder, waarvan als bedijkingsjaartal 1650, wordt opgegeven, heeft een bewogen geschiedenis achter zich van doorbraken en inundaties. Gezien de verschillende afzettingen, welke hier bovenop elkaar liggen, moet deze polder minstens, drie maal overstroomd zijn geweest. Ook de vele restanten van oude dijken getuigen nog van de worsteling om het behoud van de cultuurgrond.

De hoge dekzandrug bij Heille heeft waarschijnlijk als toevluchtsoord tijdens de inundaties gediend. De parochie Heille is oud. Reeds in 1187 wordt een Gijselbrecht van Heille vermeld (van Empel en Pieters, 1935). We kunnen aannemen, dat deze plaats een der eerste bewoningscentra geweest is. De parochie heeft zijn behoud te danken aan de hoge ligging op de dekzandrug.

De hoogteligging van de polder bedraagt voor het nieuwanland-gebied 1.20 - 1.60 m + N.A.P. met iets hogere plaatgronden. De dekzandrug ligt grotendeels op 1.60 - 2.00 m + N.A.P.; het overslibde dekzand ten z. van deze rug ligt op 0.80 - 1.20 m + N.A.P. Slechts kleine plekje komen boven of onder dit niveau voor.

De nieuwanlandgrond ten noorden van de dekzandrug rust in de diepere ondergrond nog gedeeltelijk op veen en/of dekzand. Oudland is hier niet noemenswaard tot ontwikkeling gekomen. Wel is plaatselijk de oudere, kalkhoudende zavelgrond, welke bij de Polder Bewester Eede. Benoorden St. Pietersdijk beschreven is, in de ondergrond terug te vinden.

De plaatgronden zijn als gevolg van de hoge ligging tamelijk droogtegevoelig.

De dekzandgronden sluiten aan op de hiervoor besproken polders. Plaatselijk komen als gevolg van de intensieve bewoning diep vergraven, vrij humusrijke profielen voor.

Het gedeelte ten zuiden van de dekzandrug is ook hier weer afhankelijk van de kalktoestand en de mate van gebrokenheid van het mariene dek, in meer of mindere mate slempig. Verdroging komt als gevolg van de hier heersende vrij hoge grondwaterstanden weinig voor. In het westen vinden we nog een gedeelte met enige oudland-afzetting in het profiel. Vaak zijn hier drie mariene lagen op het dekzand te onderscheiden, n.l. een wat stugge, kalkarme oudelandafzetting, hierop een meer of minder kalkhoudende zavelaag en tenslotte nog een kalkrijk nieuwanland dekje.

138. Middelburgsche polder

Dit poldertje is in 1701 bedijkt. De hoogteligging van het overslibde gedeelte bedraagt 0.80 - 1.20 m + N.A.P. en van het niet overslibde dekzand 1.20 - 1.60 m + N.A.P.

De invloed van één der uitlopers van het Zwin-systeem is hier gering geweest, daar het dekzand nog in ongestoorde toestand aanwezig is.

De overslibde dekzandgronden sluiten bij vorengenoemde, de niet overslibde bij de hierna volgende polder aan (hst. VI. no. 139).

VI. POLDERS, GEHEEL OF HOOFDZAKELIJK BESTAANDE UIT PLEISTOCENE ZANDGRONDEN

139. Biezenpolder

Als bedijkingsjaartal wordt 1672 vermeld. Aangezien de mariene invloed hier vrij wel beperkt is gebleven tot enkele erosie-kreken, waarnaast het dekzand in ongeroerde toestand voorkomt, is het niet waarschijnlijk, dat dit gedeelte lange tijd en in hevige mate aan eb- en vloedwerking heeft bloot gestaan. Slechts in het oostelijk deel vinden we enige overslibbing. De hier voor komende restanten van dijken wijzen op een sterkere mariene invloed. De uit de 14e eeuw daterende Graafjansdijk op de landgrens Nederland-België, is niet opgeworpen als zeewering maar betreft een verhoogde grens van het ambacht Aardenburg.

De hoogteligging bedraagt grotendeels 1.20 - 1.60 m + N.A.P. in het oostelijk deel komt voornamelijk bij de overslibde en slibhoudende dekzandgronden plaatselijk een iets lagere ligging voor en bij de hogere zandgronden gedeeltelijk een hogere ligging van 1.60 - 2.00 m + N.A.P.

Grote gedeelten van dit zandgebied verkeerden tot voor kort, als gevolg van een zeer primitief verwaarloosd afwateringsstelsel, niet in een optimale cultuurtoestand. Verschillende gedeelten, vooral in de lager gelegen gebieden, kwamen tijdens de wintermaanden dras te staan, waardoor randverliezen optreden. Ook was de grond hierdoor in het voorjaar te laat in een behoorlijke cultuurtoestand. Als gevolg van de natte ligging slompen voornamelijk de slibhoudende zandgronden erg, met als gevolg dat deze keihard opdrogen en wegens de slechte structuur daarenboven eerder aan vochttekort lijdten. Een eerste vereiste voor dit zandgebied is dan ook een goed ontwateringsstelsel, waarbij vooral ook voor een te diepe vochtonttrekking gewaakt moet worden. Van nature zijn hier vele zandgronden niet voldoende droogteresistent om een diepe grondwaterstand te kunnen verdragen. Door de ruilverkaveling zijn thans de technische mogelijkheden aanwezig om een belangrijk deel van het gebied van een goede waterbeheersing te voorzien.

Naast een juiste waterbeheersing is een goede bemestings-toestand een eerste vereiste. Vooral het gebied ten oosten van de Vuilpanstraat staat als minder productief bekend, hetgeen grotendeels voor rekening van een minder goede of slechte bemestingstoestand komt. Dit stuk ligt bovendien als een onbewoond, later ontgonnen, wat vergeten gebied ver van de boerderijen, hetgeen de verzorging ook niet ten goede komt.

De humusdekken worden naar het westen dichter bij de bewoningscentra overwegend dikker, terwijl de verzorging hier minder te wensen overlaat.

De zandgronden met een ongestoord humusijzerpodzol in de ondergrond geven spoedig sterke en grillige verdroging in het gewas te zien. Voor het overige neemt de verdroging nog geen ernstige vormen aan, behoudens de hooggelegen, diep ontwaterde dekzandruggen.

Het langs Eede gelogen kreekje is een overblijfsel van een oud riviertje. Dit is door het oudelandsysteem in gebruik genomen en ten zuiden van Aardenburg opgevuld met kreekruiggrond. Meer naar het zuiden verdwijnt de kreekruiggrond om plaats te maken voor een wat gebroken, kalkloze overgangs- of poelkleilaag op een ondergrond van dekzand. Door het verder dichtwerken of -waaien van deze laagte, ligt deze afzetting thans ca. 50 cm bedolven onder het dekzand.

De Eecloosche watergang heeft oorspronkelijk in contact gestaan met de Aardenburgse haven, waardoor deze gedeeltelijk met zware kalkrijke klei is opgevuld.

LITERATUUR

- Beekman, A.A., 1948 : De wateren van Nederland; aardrijkskundig en geschiedkundig beschreven. Den Haag.
- Beschrijving van de Provincie Zeeland, behorende bij de Waterstaatskaart, 1938
- Empel, M. van en H. Pieters, 1935 : Zeeland door de eeuwen heen, I. Middelburg.
- Gottschalk, M.K.E., 1955 : Historische geografie van westelijk Zeeuws-Vlaanderen, I. Tot de St. Elizabethsvloed van 1404. Diss, Utrecht. Assen.
- Hullu, J. de, 1915 : Aanteekeningen over de veranderingen langs de Noordkust van Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen van omstreeks 1415-1640. In: Vroeger en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland.
- Janssen, H.Q. en J.H. van Dale, 1856-1863: Bijdragen tot de Oudheidkunde en de Geschiedenis van Zeeuwsch-Vlaanderen. 6 dln. Middelburg
- Ovaa, I., 1957 : Overzicht van de bodemgesteldheid van Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, gezien in het licht van genese en historie (nog te publiceren in Boor en Spade IX).